

game over

ΚΡΙΤΙΚΗ ΣΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΚΑΙ ΟΧΙ ΜΟΝΟ #5 - ΙΟΥΝΗΣ 2012 - 1,5 ευρώ

περιεχόμενα:

3/εκδήλωση game over

4-5/αντή η νίκη πως θα γιορταστεί;

6-7/θεατρική παράσταση και κινηματογραφική αναπαράσταση (μέρος α)

8-9/μνήμη_νοσταλγία

10-12/ψηφιακοί ιθαγενείς_ψηφιακοί μετανάστες (μέρος β)

13/la antenna

14-15/high-tech φρικιά (θα) κυκλοφορούν αναμεσά μας

πήξαμε..

Είναι πολλοί αυτοί που πιστεύουν ότι το σακατεμένο παιδί του ανεπτυγμένου καπιταλισμού, η κοινοβουλευτική δημοκρατία, περνάει κρίση. Και τεκμηριώνουν μάλιστα την αποψάρα τους χρησιμοποιώντας τα αποτελέσματα του πρώτου εκλογικού γύρου.

Πώς όμως αυτά τα αποτελέσματα σχετίζονται λογικά με το συγκεκριμένο αίτιο, είναι κάτι δύσκολο αντιληπτό για την τετράγωνη λογική. Εξηγούμαστε. Υπάρχει σίγουρα μια κρίση “εκπροσώπησης”, μια κρίση των κομμάτων αν θέλετε. Η σύμβαση κόμματος – ψηφοφόρου που επικυρωνόταν στη βάση των υλικών υποσχέσεων και της υλοποίησης αυτών, έχει πλέον κλονιστεί σε βαθμό ακύρωσης.

Ας κ ά ν ο υ μ ε μ ι α κ λ α σ ι κ ή υ π ό θ ε σ η . Έστω ότι το κόμμα είναι σκατό και οι ψηφοφόροι μύγες. Μάνι μάνι βγάζουμε δύο πρώτα συμπεράσματα.

Πρώτον. Το πολύ μαζεμένο σκατό κάνει κάτι μύγες τέρατα. Δεύτερον. Όσο και να 'ναι το σκατό, οι μύγες θα 'ναι πάντα περισσότερες. Οι μύγες τέρατα είναι οι συντεχνίες, οι επαγγελματικές συμμορίες, τα blocks... πως να το πούμε... όλες εκείνες οι ομάδες συμφερόντων που για δεκαετίες συσπειρώνονταν γύρω από ένα κόμμα που εξυπηρετούσε τους σκοπούς τους.

Οι υπόλοιπες μύγες είναι οι “απλοί άνθρωποι”, οι “ψηφοφόροι της διπλανής πόρτας”. Ο Γιάννης, ιδιοκτήτης γνωστής κασαποταβέρνας, ο Μάκης με τ' άνεργα πτυχιούχα παιδιά του, η Βάσω η συμβασιούχος του δημοσίου κλπ.

Καλοί άνθρωποι, κακοί άνθρωποι, μαλάκες, ελπιδοφόροι, κουτοπόνηροι, χαζοί, αφεντικά, εργάτες, γενικά πολλοί κι απ' όλα. Άντε και κάποιοι ξεχασμένοι ιδεολόγοι.

Έστω ότι με το σκατό παρομοιάζουμε τις απολαβές σε έναν δυσκοίλιο ελληνικό καπιταλισμό.

Πόσα να βγάλει ένας κώλος που πονεί; Σίγουρα όχι τόσα, ώστε να έχει όλες τις μύγες χορτάτες. Η συσσώρευση σε δύο βόθρους (κόμματα εξουσίας) είναι πια ανέφικτη και αντιπαραγωγική. Γι' αυτό και ο καπιταλισμός έφτιαξε την πρόσφατη κοινοβουλευτική αποχέτευση, όπου κάθε σκατό κι η μύγα του, άλλα όλα στην ίδια θάλασσα καταλήγουν. Έτσι, διάφορες μύγες κάθηκαν στα φρεάτια, κάποιες μύγες τέρατα αδυνάτισαν, οι άλλες βρήκαν εναλλακτικές οδούς προς τον κώλο και οι πολλές απλά ατενίζουν

τα σκατά με βουρκωμένα μάτια, “αδικημένες από τη ζωή”, γεμάτες “οργή” και “θλίψη”, προδομένες, περιμένοντας την Κυριακή των εκλογών

για να τιμωρηθούν... κάτι, κάποιον, κάποιον, κάπως.

Ποιά είναι τα άλλα δυο συμπεράσματα; **Πρώτον.**

Οι μύγες, ως νεκροφάγοι, κρατούν σε ισορροπία το όλο σύστημα (πέρα απ' τις αχόρταγες που θέλουν και τον κώλο). Δεύτερον.

Όσο και να μην το βρίσκει, η μύγα πάντα το σκατό θα ψάχνει.

Δηλαδή. Η κρίση εκπροσώπησης, σαν κρίση των κομμάτων, σαν αδυναμία μαζικής εξυπηρέτησης υλικών απαιτήσεων των απο κάτω, είναι κρίση μορφής και δεν συνεπάγεται αυτόματα κρίση της ίδιας της δομής.

Η κοινοβουλευτική δημοκρατία, σαν μορφή του καπιταλισμού και ο ίδιος ο καπιταλισμός συνεχίζουν να βρίσκονται στο απειρόβλητο, έξω από την σφαίρα της κριτικής, ταΐζοντας τους υπηκόους με βλακεία, κυνισμό και αερολογίες σε έναν μεταφυσικό κόσμο θεαμάτων και φενδών αναπαραστάσεων. Σε έναν κόσμο, όπου το “όλοι εναντίον όλων”, το “να γίνει μακελειό”, το “φέрте τα λιοντάρια” κλπ. αποτελούν εκφάνσεις μιας ολοένα και μεγαλύτερης κοινωνικής στροφής προς τα δεξιά. Είναι αλήθεια. Η ελληνική κοινωνία μοιάζει όλο και περισσότερο με εκπομπή του Στέφανου Χίου.

Δεν το κρύβει.

Θέλει Τράγκα.

Επικροτεί όλα αυτά που δεν τη φέρνουν προ των ευθυνών της, διηά για όλα εκείνα που καθαγιάζουν το φασισμό της.

Είναι πράγματι πολύ δύσκολο να απαγκιστρωθεί κανείς από τον ατομισμό, τις ανταπάτες και τη βλακεία.

Πόσο δε να ενταχθεί σε μια ανώτερη υπόθεση που απαιτεί συλλογική αντίληψη.

Ταξικός ανταγωνισμός χωρίς μυαλά, είναι πνιγμένος που πιάνεται από τα μαλλιά του.

Για όλα τ' άλλα, υπάρχουν ακόμη ψηφοφόραμακα. **Αλλά σ' αυτόν τον τόπο, όταν μιλά η λογική, γαϊδούρια κλάνουν.**

Το περιοδικό game over εκδίδεται από την ομώνυμη συνέλευση κάθε δύο μήνες. Η συνέλευση game over συγκροτείται από φοιτητικά και εξωφοιτητικά στοιχεία. Έχει αντικείμενο την κρίση και την αναδιάρθρωση της εκπαίδευσης συνολικά.

Δεν έχουμε, ούτε θέλουμε να έχουμε σχέση με κόμματα, φοιτητικές παρατάξεις, μίντια, διανοούμενους, ερευνητικά προγράμματα, και οποιοδήποτε άλλο θεσμό.

Ηλεκτρονική αλληλογραφία στο gameover_2010@hotmail.com/

Το game over στηρίζει τη λέσχη κατασκόπων 21ου αιώνα

ΟΙ ΛΕΞΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ ΕΙΚΟΝΕΣ

Στις 25 Απριλίου πραγματοποιήθηκε στο πολυτεχνείο από την συνέλευση του game over η εκδήλωση με τίτλο «η εκπαίδευση στις εικόνες και πως αυτή υπονομεύει την εκπαίδευση στις λέξεις». Αυτή ήταν η τρίτη από μια σειρά ανοιχτών εκδηλώσεων-συζητήσεων, σχετικά με αυτά που αναγνωρίζουμε εμείς σαν πραγματικά προβλήματα του εκπαιδευτικού συστήματος.

Όπως αναφέρεται και στην εισαγωγή από την εισήγηση της εκδήλωσης:

... Το εκπαιδευτικό σύστημα βασίζεται και βασίζεται πάνω σ' αυτό που ονομάζουμε κόσμο των λέξεων. Την εκμάθηση των γραμμάτων, των λέξεων και της σύνδεσής τους μετέπειτα, σε ολόκληρες προτάσεις με τη χρήση των κανόνων του συντακτικού, έτσι ώστε να βγαίνει αυτό που λέμε «νόημα». Δηλαδή τη γραφή και την ανάγνωση που μαθαίνει κανείς στο σχολείο και ό,τι σπίνεται με βάση αυτά, για παράδειγμα τα βιβλία ή τα περιοδικά. Θεωρούμε λοιπόν πως ένας πολύ σημαντικός παράγοντας της παρακμής του εκπαιδευτικού συστήματος, του συστήματος δηλαδή που καθιέρωσε τον κόσμο των λέξεων, είναι η σταδιακή του υπονόμευση από ένα νέο κόσμο, αυτό των εικόνων, όπως θα τον περιγράψουμε πιο αναλυτικά στη συνέχεια. Αναφερόμενοι σε αυτό το «εικονικό σύμπαν», σε γενικές γραμμές εννοούμε τις κινούμενες εικόνες και τη θέασή τους, ξεκινώντας από τον κινηματογράφο και φτάνοντας μέχρι την τηλεόραση σαν βασικά μέσα διάδοσής του, τις τελευταίες δεκαετίες. Το εικονικό σύμπαν λοιπόν, ήρθε να πάρει ηγεμονική θέση στην καθημερινότητα, εκεί που ήδη δέσποζε το λεκτικό σύμπαν, με ό,τι εκείνο συνόδευε, δημιουργώντας προβλήματα και στο ιδεολογικό και στο γνωσιολογικό και στο πειθαρχικό κομμάτι του υπάρχοντος εκπαιδευτικού συστήματος.

Κεντρική θέση της εκδήλωσης αυτής είναι, ότι τα βασικά λειτουργικά χαρακτηριστικά του κόσμου των λέξεων από τη μία, και του κόσμου των εικόνων από την άλλη, δρουν αντιθετικά στη συγκρότηση της σκέψης. Δηλαδή, σε γενικές γραμμές, με άλλο τρόπο μαθαίνει κανείς να σκέφτεται και να αντιλαμβάνεται, με άλλο τρόπο αποκτά αυτό που θεωρείται «γνώση» στον κόσμο των λέξεων και με άλλο στον κόσμο των εικόνων. Και για να το δείξουμε αυτό, προσπαθήσαμε να αναλύσουμε τα λειτουργικά χαρακτηριστικά του κάθε παραδείγματος, διαχωρισμένα, όσο είναι δυνατόν, από το περιεχόμενό τους. Δε θα δείξουμε δηλαδή τι είναι αυτό που μπορεί να γνωρίσει, να μάθει, να καταλάβει κανείς σε κάθε έναν από τους δύο «κόσμους» ξεχωριστά, αλλά πώς είναι δομημένη η διαδικασία εκπαίδευσης -με ή χωρίς εισαγωγικά το εκπαιδευση- στο εικονικό και στο λεκτικό σύμπαν...

Θα θέλαμε εδώ να πούμε ορισμένα πράγματα που πατάνε πάνω στην συζήτηση της εκδήλωσης. Κάποια από αυτά συζητήθηκαν κατά την διάρκεια της, λιγότερο ή περισσότερο εκτενώς, αλλά θέλουμε να τα αναφέρουμε εδώ γιατί τα θεωρούμε σημαντικά και γιατί πιθανόν να λύσουν διάφορες απορίες, τις οποίες είδαμε να εμφανίζονται κατά την διάρκεια της εκδήλωσης.

Πρώτα όμως, αναφέρουμε ξεχωριστά το εξής. Η συνέλευση του game over έχει σκοπό να παρεμβάλει, μέσα κι έξω από τα πανεπιστήμια, όσον αφορά το εκπαιδευτικό σύστημα και την αναδιάρθρωση της εκπαίδευσης γενικότερα. Σαν συνέπεια αυτού του πράγματος, τα περιοδικά, οι αφίσες, οι εκδηλώσεις και ό,τι άλλο κάνουμε, γίνονται με κινηματικό-παρεμβατικό σκοπό.

Γι' αυτόν ακριβώς το λόγο, το πρώτο πράγμα που θέλουμε ν' αναφέρουμε είναι το εξής. Σαν κεντρικό σημείο στο πώς «δουλεύτηκε» το θέμα, το οποίο μάλιστα θελήσαμε να το τονίσουμε ξανά και ξανά κατά την διάρκεια της εκδήλωσης, ήταν η σημασία της διαμόρφωσης της κριτικής σκέψης. Κι αυτό γιατί θεωρούμε πως είναι βασικό συστατικό για να μπορεί κανείς να καταλάβει (τουλάχιστον) τι μπορεί να έχει απέναντί του. Είναι βασικό για τον πλούτο της σκέψης του καθενός και της καθεμιάς ξεχωριστά και, σαν συνέπεια, είναι βασικό για τον πλούτο των κινήματων. Γι' αυτό και θεωρούμε πολύ σημαντικό το γεγονός ότι, κατά την διαδικασία της εκπαίδευσης στο μοντέλο των εικόνων ή, για να το πούμε καλύτερα, μέσα από την εκπαίδευση στις εικόνες, παραγωγίζεται η όποια προσπάθεια συγκρότησης της σκέψης.

Δεν ήταν και είναι, λοιπόν, το ζήτημα εάν μπορεί κάποιος/α να μάθει, να δει, να καταλάβει ή να γνωρίσει το οτιδήποτε μπορεί να θέλει ή να χρειάζεται, μέσα από τον κόσμο των εικόνων. Αν και δεν είναι αυτό για το οποίο θέλουμε να μιλήσουμε τώρα, λέμε για την ώρα το εξής: αυτό μπορεί να συμβεί, όμως θα πραγματοποιηθεί μόνο μέσα στα πλαίσια του πώς μπορεί να μαθαίνει κανείς στον κόσμο των εικόνων. Διαχωρισμένα, αποστασιοποιημένα, χωρίς κόστος, εξιδανικευμένα (ίσως) κλπ. Μπορεί λοιπόν κανείς να βλέπει ή να μαθαίνει. Να μαθαίνει να βλέπει και να μαθαίνει να επιθυμεί, μέσα από τις εικόνες. Όπως αυτό μπορεί να ισχύει για τα διάφορα αισθητικά κριτήρια -για παράδειγμα το πώς να ντύεται κανείς- ή το πώς μπορεί να ζουν διάφορα ζώα, ακόμα και να μαθαίνει-αντιγράφει συμ-

περιφορές που βλέπει. Κυρίως, δηλαδή, να μαθαίνει, όσον αφορά κομμάτια της πραγματικής ζωής, προσαρμοσμένα στις εικόνες. Δηλαδή, κατά κύριο λόγο, πληροφοριοποιημένα. Όμως, δεν γνωρίζουμε κάποιο παράδειγμα που να μαθαίνει κανείς το πώς θα κρίνει ή το πώς θα αντιλαμβάνεται καλύτερα, όπως, για παράδειγμα, το να μπορεί κάποιος/α να σχηματίσει ή να καταλάβει μια πρόταση που να περιλαμβάνει το εξής: «αυτό που έγινε θα μας δημιουργήσει αυτό το πρόβλημα επειδή...», δηλαδή μια απλή λογική αιτίου και αποτελέσματος.

Βέβαια, όπως αναφέρθηκε κι από κάποιον ακροατή της εκδήλωσης, το γεγονός ότι μέχρι σήμερα δεν έχει βρεθεί τρόπος για την διαμόρφωση της κριτικής σκέψης μέσα από τις εικόνες, δεν σημαίνει πως δεν πρόκειται να γίνει ποτέ στο μέλλον. Πράγματι. Όμως σήμερα δεν μπορούμε να φανταστούμε πως αυτό θα μπορούσε να γίνει. Ίσως στο μέλλον κάποιοι άλλοι να το καταφέρουν (αυτό τα παιδιά με τα μάτια τα laser).

Να ξεκαθαρίσουμε το εξής. Μιλώντας για τον κόσμο των λέξεων, μέσα από τον οποίο είναι δυνατόν να αναπτυχθεί η κριτική, δεν αναφερόμαστε σε καμία περίπτωση στο επίσημο εκπαιδευτικό σύστημα. Αυτό από καιρό τώρα μας έχει αφήσει. Και στην προσπάθειά του να επιβιώσει, παίρνει μαζί του όσα περισσότερα μυαλά και συνειδήσεις μπορεί.

Θεωρούμε πως είναι σημαντικό τα υποκείμενα που εμπλέκονται, είτε με το ένα, είτε με το άλλο, είτε και με τα δύο μοντέλα εκπαίδευσης (αυτό των εικόνων κι αυτό των λέξεων) να μπορούν να τα διακρίνουν σαν δύο ξεχωριστά αλλά παράλληλα σύμπαντα, αλλά και να μπορούν, επίσης, να τα δουν και εργαλειακά. Αυτό κάνει δυνατόν να μπορούν να πάρουν από το κάθε ένα, εκείνο που θεωρούν ότι χρειάζονται και να κριτικάρουν και να απορρίψουν αντίστοιχα ό,τι μπορεί να θεωρούν προβληματικό ή επικίνδυνο. Οι κινούμενες εικόνες, για παράδειγμα, δεν είναι απαραίτητα κάτι το οποίο είναι προβληματικό και μόνο. Το γεγονός ότι χρησιμοποιούνται με πολύ συγκεκριμένο τρόπο και καθολικά από τις διαφημίσεις και γενικότερα το θέαμα, δε σημαίνει πως τα υποκείμενα που θέλουν να σταθούν ανταγωνιστικά δεν μπορούν, πρώτον, να τους κάνουν κριτική και δεύτερον, να τις χρησιμοποιήσουν με δικό τους τρόπο και για δικό τους σκοπό. Αντίστοιχα, και με τον κόσμο των λέξεων, το γεγονός ότι μπορεί το εκπαιδευτικό σύστημα να έχει ξεπεραστεί από την ίδια του την εποχή, το γεγονός ότι ούτε καν εξυπηρετεί τους λόγους για τους οποίους δημιουργήθηκε και το γεγονός ότι επιφυλάσσει στους εμπλεκόμενους μ' αυτό την συνεχή αναπαραγωγή της μιζέριας τους και την συνεχή υπονόμευση της όποιας προσπάθειας για δημιουργία και κριτική σκέψη, δεν σημαίνει πως δεν μπορεί να υπάρχουν υποκείμενα που να θέλουν να κάνουν κριτική και να καταδεικνύουν τα προβλήματα του επίσημου εκπαιδευτικού συστήματος, όπως δε σημαίνει επίσης ότι δεν μπορεί να έχουν ψηλά την αξία και την εργαλειακότητα του διαβάσματος και της συγκρότησης της σκέψης.

Το βραχυκύκλωμα της εκλογής "συμβουλίων διοίκησης" στα ΑΕΙ και ΤΕΙ της χώρας ετούτης είναι πλέον γεγονός. Το αν θα είναι απλή αναστολή ή ακόμη και ματαίωση των Δ.Σ. εξαρτάται από πολλούς παράγοντες, που ίσως ξεπερνούν και τους άμεσα εμπλεκόμενους. Αλλά η νίκη είναι νίκη, και αν πρέπει να αναφερθεί κάπου, τότε ο "διδάσκαλος" κ. Μπαμπινιώτης (πρώην πλέον υπουργός παιδείας) παίρνει δικαιοδικα αυτό το βραβείο. Το ότι οι καθηγητές φυσικά και συνέβαλαν σε αυτό το βραβείο, δεν είναι στοιχείο έκπληξης. Όμως, ο αποπροσανατολισμός που δημιούργησαν, κυρίως στους φοιτητές που θα είχαν κάθε λόγο να αντιδράσουν εκθρικά στις αλλαγές που έφερνε ο νέος νόμος στην λειτουργία και τις δομές των πανεπιστημίων, ήταν ένα σπουδαίο κατόρθωμα, που δεν το πιστώνονται, βέβαια, μόνο αυτοί. Το χρεώνονται και όσοι τους ακολούθησαν στις υποδείξεις τους ότι τα διοικητικά συμβούλια είναι το ουσιαστικότερο κεφάλαιο στην αναδιάρθρωση που επιχειρείται τώρα.

από τις (μη) αντιδράσεις στο νόμο Διαμαντοπούλου το φθινόπωρο...

Ας πάρουμε, όμως, τα πράγματα από την αρχή. Μετά τη ψήφιση του νέου νόμου - πλαισίου της κ. Διαμαντοπούλου και τις σχετικές (άμαζες) αντιδράσεις σε αυτόν, με πρωτοστατούντες τους καθηγητές και των πρυτάνεις σχετικά με το θέμα των Δ.Σ., ακολούθησε αυτό που κάποιοι θα λέγανε πόλεμο σημείων των πανεπιστημιακών και του υπουργείου. Προφανώς, το φοιτητικό υποκείμενο είχε βγει εκτός. Όχι όμως και οι φοιτητικές παρατάξεις, που στήριζαν τους πανεπιστημιακούς στον αγώνα που έδωσαν ενάντια στις διορισμένες από το υπουργείο εφορευτικές επιτροπές, οι οποίες θα διενεργούσαν και τις εκλογές για των διορισμό των μελών του Δ.Σ. Έτσι, χωρίς πολύ κόπο είναι η αλήθεια, ο (φοιτητικός) αγώνας ενάντια στο νόμο έγινε τελικά αγώνας ενάντια στα Δ.Σ., με πολύ μεγάλες συνέπειες φυσικά και στο περιεχόμενο και στη μορφή που αυτός είχε πάρει. Το "θα καταργήσουμε το νόμο στη πράξη" (που τόσο αρέσει στους αριστερούς συνδικαλιστές φοιτητές) πορεύτηκε μαζί με τους καθηγητές και την ισχυρή ανοχή, αν όχι προτροπή, των νυν διοικήσεων των ιδρυμάτων στο να σωθεί η "δημόσια τριτοβάθμια εκπαίδευση" μέσω της ακύρωσης των εκλογικών διαδικασιών. Όσοι τα έχουν ζήσει αυτά ή παρόμοια από κοντά έχουν (ξανα)θαυμάσει το θέμα.

Όμως, ο εκβιασμός του υπουργείου προς τους πανεπιστημιακούς ήταν απτός και στην τελική αφορούσε τη χρηματοδότηση τους - με την απειλή της μη καταβολής χρημάτων στα ιδρύματά τους αν δε προκύψουν Δ.Σ.. Οι πανεπιστημιακοί από την άλλη ανταπάντησαν σε διάφορες σχολές με λοκ-αουτ, δείχνοντας εν μέρει ότι σπκώνουν το γάντι. Ανάμεσα σε αυτές τις εξελίξεις, αξίζει να συνηπολογίσουμε και μερικούς ακόμα παράγοντες : πρώτον, τις επερχόμενες εκλογές και το ιδιαίτερο χαρακτήρα που αυτές φαινόταν να έχουν (και για την δημόσια τάξη). Δεύτερον, ότι καθώς τα αποθεματικά των ταμείων περικόπηκαν σημαντικά λόγω του κουρέματος των ομολόγων του δημοσίου, αυτό έπρεπε να μην ανακινηθεί στα σοβαρά. Τρίτον, τις ισχυρές ομάδες πίεσης των πανεπιστημιακών που είχαν αρχίσει να λειτουργούν από καιρό. Και τέλος, το γεγονός ότι τα Δ.Σ. δεν φαινόταν να είναι και από τα πλέον σημαντικά μέρη της τελευταίας νομοθετικής αναδιάρθρωσης της λειτουργίας των ελληνικών πανεπιστημίων. Έτσι, λαμβάνοντας και αυτά υπόψη, η δρομολόγηση της υπουργοποίησης ενός πανεπιστημιακού, την δεδομένη αυτή στιγμή, έδειχνε προς τα πού θα βαδίζε το πράγμα.

Μια μικρή, χρήσιμη, παύση εδώ. Έχει το ενδιαφέρον του, αν μη τι άλλο, το ότι οι φοιτητές και οι αντιδράσεις τους στο νέο νομοπλαίσιο βρέθηκαν να καναλιζάρονται, μέσω των συμφερόντων των καθηγητών, στο συγκεκριμένο θέμα της διατήρησης της διοίκησης στα χέρια των πανεπιστημιακών. Επιπλέον, οι παρατάξεις βρέθηκαν (όπου χρειάζεται) να προσφέρουν την απαραίτητη μαζικοποίηση στην ματαίωση των εκλογών για τα δ.σ., επιβεβαιώνοντας συνεχώς ότι η φοιτητική κοινότητα αντιδρά ενωμένη υπέρ του "δημοσίου χαρακτήρα" του πανεπιστημίου και ενάντια στους μελλοντικούς χορηγούς/διοικητές και συνολικά στους χειρισμούς του υπουργείου. Και αυτό έγινε και επίσημα και φωναχτά, χωρίς (ισχυρές) αντιρρήσεις, και εν τέλει βόλευε τις διοικήσεις και τους καθηγητές στους χειρισμούς τους εντός των τειχών των ιδρυμάτων. Αξίζει εδώ να αναφέρουμε πως ό,τι προωθούσε ο νέος νόμος, δεν έβρισκε την πλειοψηφία των καθηγητών αντιθέτους, και μάλιστα, όπως έχουμε επιχειρήσει να δείξουμε και στην πολιτική εκδήλωση για το "τι είναι και τι δεν είναι η ιδιωτικοποίηση της τριτοβάθμιας", βόλευε πολλούς από αυτούς στις δουλειές που είχαν ήδη ανοίξει μέσα στις σχολές. Χαρακτηριστικά να αναφέρουμε την δυνατότητα να δημιουργήσουν εταιρείες ως νομικά

πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου, (ακόμα και) καθηγητές που θέλουν να εκμεταλλευτούν εμπορικά τις έρευνες που διεξάγονται (και από φοιτητές) μέσα στις σχολές. Θα είχε ένα (ανταγωνιστικό) νόημα να μαθαίναμε πόσες τέτοιες εταιρείες άνοιξαν μέσα σε αυτό το διάστημα των "αγωνιστικών τους κιντοποιώσεων". Αλλά φυσικά που χρόνος και όρεξη για τέτοια τώρα, ε; Τέλος παύσης.

...στον διορισμό ενός πανεπιστημιακού ως υπουργό και τους χειρισμούς του.

Ένας υπουργός είναι ένας υπουργός, πριν από τον επόμενο και μετά τον προηγούμενο. Αλλά όταν οι άμεσα ενδιαφερόμενοι για τις θεσμικές αλλαγές που αφορούν, αν όχι άμεσα υλικά συμφέροντα αλλά θέσεις και λειτουργίες σε τεράστιους κρατικούς οργανισμούς, "βάζουν" την κατάλληλη στιγμή τον πιο "δικό τους" άνθρωπο στην κορυφή του υπουργείου, ε τότε, πρέπει τουλάχιστον να αναγνωρίσουμε αυτή την αξιοσημείωτη νίκη, εκτός και εντός εισαγωγικών. Και μιλάμε για έναν καθηγητή, πρώην πρύτανη μην ξεχνάμε, που μόλις λίγους μήνες πριν είχε αρνηθεί να μπει στην εφορευτική επιτροπή που θα έκανε τις εκλογές για το Δ.Σ. στο πανεπιστήμιο Αθηνών.

Με τον κ. Μπαμπινιώτη υπουργό, το πράγμα άρχισε να μπαίνει σε ένα δρόμο "επίλυσης των προβλημάτων που δημιούργησε στα ΑΕΙ και ΤΕΙ η εφαρμογή του νόμου", που κατά τα άλλα είναι καλός, χρυσός και τα λοιπά. Αν το χαρακτηρίζαμε κάπως, θα λέγαμε άλλος ένας υπουργός ειδικού σκοπού, με περιορισμένη θητεία, σε μια κυβέρνηση ειδικής αποστολής. Και λίγο πριν τις εκλογές, ο στόχος δεν ήταν απλός, ούτε εύκολος: η αναστολή εφαρμογής του νόμου που αφορά την απαραίτητη δημιουργία των Δ.Σ. και την ματαίωση της παύσης της κρατικής χρηματοδότησης των ιδρυμάτων λόγω αυτού, έτσι ώστε να ρεύσει το χρήμα προς τις διοικήσεις των ιδρυμάτων που τυπικά είχαν καταργηθεί από 1/9/2011.

Έχει ένα ενδιαφέρον το ότι, ενώ το υπουργείο, με τον καινούργιο υπουργό του, συνέταξε και επικερίρησε να περάσει την τυπική τροπολογία επί του νόμου της Διαμαντοπούλου, έτσι ώστε "για έκτακτους λόγους και μόνο για το τρέχον ακαδημαϊκό έτος" να ισχύσει η δυνατότητα έγκρισης του προϋπολογισμού των πανεπιστημίων από τις συγκλήτους τους και όχι από τα συμβούλια διοίκησης, απέτυχε σε αυτό. Ο σχετικός (θεαματικός) ντόρος που δημιουργήθηκε, πήγε πίσω αυτή την τυπική νομοθετική αλλαγή. Και τι συνέβη όμως αν' αυτού; Σα να λέμε ότι αποτράπηκε η τυπική αλλαγή το νόμου και προκρίθηκε μια (πιο άτυπη) λύση "τύπου προσωρινής έκτακτης διαταγής", που στο τέλος τέλος ταίριαζε περισσότερο και με τα ίδια τα χαρακτηριστικά του διορισμού του πανεπιστημιακού στο υπουργείο Παιδείας. Την υλοποίηση, δηλαδή, του 'παγώματος του νόμου' και το άνοιγμα των κρατικών ταμείων για την (προσωρινή) χρηματοδότηση των ΑΕΙ και ΤΕΙ της χώρας.

Έτσι, αν έχουμε καταλάβει σωστά, η χρηματοδότηση έχει εξασφαλιστεί μέχρι τον Ιούλιο και θα γίνεται τμηματικά με δωδεκαμημία

βάση του περσινού προϋπολογισμού!!! Χωρίς φυσικά να χρειαστεί να εκλεγούν Δ.Σ. και άρα «κατά παρέκκλιση του ισχύοντος νόμου που άλλα ορίζει» όπως ξεκαθάρισε ο υπουργός. Η δουλειά να γίνει δηλαδή και βλέπουμε για τα τυπικά, αν χρειαστούν και αυτά.

Αυτή η αξιοσημείωτη επιτυχία, η οποία, απ' ό,τι καταλάβαμε, μπορεί να μην γιορτάστηκε μαζικά, αλλά σίγουρα το γεγονός ότι η διοίκηση των ιδρυμάτων έμεινε στα χέρια των πανεπιστημιακών, μαζί με τα κρατικά λεφτά της χρηματοδότησης τους, σκόρπισε χαμόγελα στα κατά τα άλλα σιφνά και σοβαροφανή πρόσωπα των καθηγητών.

όμως ποιος στα αλήθεια μπορεί να πει ότι «ανατράπηκε» ο νόμος της Διαμαντοπούλου;

Σίγουρα ο νόμος αυτός ήταν (άλλη) μια προσπάθεια προς την συστημικότερη ιδιωτικοποίηση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, διευκολύνοντας φυσικά τους καθηγητές και τα ιδρύματα που έχουν πλασαριστεί καλά στον ευρωπαϊκό καταμερισμό της πανεπιστημιακής έρευνας και έχουν "αναλάβει δουλειές" και για ιδιώτες-επιχειρηματίες. Όμως, μαζί με αυτά τα ωραία, άλλαζε και την διοίκηση στην υψηλότερη βαθμίδα των ιδρυμάτων, και για λόγους που δεν θα θίξουμε εδώ, αφαιρούσε λειτουργίες που οι ίδιοι οι εμπλεκόμενοι είχαν αναλάβει να διεκπεραιώνουν μόνοι τους, χωρίς να μπαίνουν άλλοι, και μάλιστα από έξω από τα τείχη, στα πόδια τους. Πράγμα που δεν άρεσε φυσικά καθόλου στους καθηγητές, αν και οι αλλαγές αυτές ακολουθούσαν τα διεθνή στάνταρ, που εφαρμόζονται χρόνια στο εξωτερικό. Έτσι, αυτές οι αντιφάσεις αντί να αναδεικθούν και να στοχοποιηθούν από τις φοιτητικές μειοψηφίες που δίλωσαν εχθροί του νόμου, για να μην σύρονται οι αντιδράσεις τους πίσω από τους καθηγητές, συνέβη ακριβώς το αντίθετο.

Οι καθηγητές έδωσαν τον τόνο και "χρησιμοποίησαν" τις αντιδράσεις που προέκυψαν στις αρχές του έτους και σαν έμμεση απειλή, ότι, δηλαδή, μπορεί να προκύψουν και άλλες. Χωρίς ουσιαστικό αντίπαλο μέσα στις σχολές και στο όνομα της υπεράσπισης του "δημοσίου πανεπιστημίου" (αλίμονο!), κατάφεραν να φρενάρουν εκείνο το σκέλος του νόμου που τους δυσκόλεψε και αφορούσε τα Δ.Σ. και τα εξω-πανεπιστημιακά πρόσωπα που θα τα απάρτιζαν. Αλλά ταυτόχρονα, για τα άλλα κεφάλαια του νόμου δεν ακούστηκε τσιμουδιά, τα οποία, βέβαια, και προωθούν ακόμα πιο πολύ από τα Δ.Σ. το επιχειρηματικό και το αποστειρωμένο πανεπιστήμιο, και αυξάνουν, για πολλούς από τους καθηγητές, τα οφέλη τους.

Όσο για τους φοιτητές που έβαλαν πλάτη σε αυτό το κόλπο, πέρα από την καθαρή βλακεία και τα ιδεολογήματα κάθε γούστου, υπάρχουν και τα καθαρά οφέλη, που διάφοροι (ακόμα) προσβλέπουν μέσα στα κυκλώματα των ιδρυμάτων και προσδοκούν μελλοντικά την πρόσδεση πάνω τους. Ο οποίος απτός ανταγωνισμός εντός των πανεπιστημίων οφείλει, και για λόγους αξιοπρέπειας, να εναντιωθεί σκληρά στους χειρισμούς και τους τακτικισμούς, όχι μόνο του υπουργείου, αλλά ακόμα και των μηχανισμών εντός των σχολών που και υπουργό "βάζουν" αν συντρέχουν λόγοι...

νίκη πως θα γιορταστεί;

Θεατρική παράσταση και κινηματογραφική αναπαράσταση (μέρος α)

Προσπαθώντας να ορίσουμε ένα χώροχρόνο μέσα στον οποίο να μιλήσουμε για το θέατρο και τον κινηματογράφο, αντιλαμβανόμαστε ότι είναι εξαιρετικά δύσκολο να τα αντιμετωπίσουμε σαν ενιαία σύνολα με συγκεκριμένους κανόνες. Ειδικά το θέατρο, το οποίο μετράει εκατοντάδες χρόνια σε σχέση με την κινούμενη εικόνα, δεν είναι δυνατόν να το δούμε στο σήμερα, ανεξάρτητο από την επιρροή που είχε και έχει πάνω του η εξέλιξη και ενσωμάτωση των εικονιστικών τεχνολογικών μέσων.

Επιλέγουμε λοιπόν να αναφερθούμε στο θέατρο πριν την εδραίωση των «εικόνων», εννοώντας το, ως το χώρο και χρόνο όπου μία ομάδα ηθοποιών ενσαρκώνει τους χαρακτήρες μιας ιστορίας επί σκηνής, είτε αυτή είναι η σκηνή του αστικού θεάτρου είτε η πρόχειρη σκηνή του περιπλανώμενου θιάσου, έχοντας υπόψην πάντα τις μεγάλες διαφορές ανάμεσά τους. Όσον αφορά στον κινηματογράφο, αντλούμε παραδείγματα από τη mainstream μορφή του, τις μαζικές -αμερικανικής (και όχι μόνο) παραγωγής- ταινίες, αφήνοντας απέξω την τελευταία μετεξέλιξή τους μέσω της ψηφιακής τεχνολογίας (ταινίες τύπου «Avatar»).

Περνώντας λοιπόν από το παίξιμο και τη θέαση ενός θεατρικού έργου, στην παραγωγή και θέαση μιας κινηματογραφικής ταινίας φαίνεται πως έχουν συμβεί σημαντικές αλλαγές στο κοινό, στους ηθοποιούς, στη σχέση αυτών μεταξύ τους, με την αφηγούμενη ιστορία και με την ίδια την πραγματικότητα.

Σχέση θεατή - δρώμενου/προβαλλόμενου

Όσοι πηγαίνουν στο θέατρο, ξέρουν πόσο διαφέρει μια παράσταση ιδωμένη από διαφορετικό κάθε φορά σημείο της αίθουσας. Αλλάζει η προοπτική, η σχέση των ηθοποιών μεταξύ τους και με το χώρο, οι εκφράσεις και οι κινήσεις στις οποίες έχει οπτική πρόσβαση ο θεατής, ακόμα και ο τρόπος που παρατηρεί τα σκηνικά. Αν βιντεοσκοπούσαμε μια παράσταση ταυτόχρονα από κάθε θέση της αίθουσας, το αποτέλεσμα θα ήταν τόσες διαφορετικές ταινίες όσες και οι θεατές. Ανεξάρτητα από το τί προσέχει κανείς σε αυτό που βλέπει ή με ποιόν χαρακτήρα ταυτίζεται, κάτι που ούτως ή άλλως καθορίζεται από υποκειμενικούς λόγους, φαίνεται ότι στο θέατρο η θέαση είναι εξ'αρχής μια προσωπική, υποκειμενική υπόθεση, ήδη από τη στιγμή που θα επιλέξει κανείς την εγγύτητα και τη γωνία από την οποία θα σταθεί σε σχέση με τη σκηνή.

Οι θεατές του κινηματογράφου, αν και πολλοί και καθισμένοι σε διαφορετικές θέσεις μπορούμε να πούμε ότι τελικά ανάγονται σε ένα μαζικό θεατή, σε ένα σύνολο από πανομοιότυπες μονάδες. Σε οποιοδήποτε σημείο της κινηματογραφικής αίθουσας κι αν καθίσει κανείς, όλοι υπόκεινται στη θέαση των ίδιων προβαλλόμενων εικόνων. Η αναγωγή των τριών στις δύο διαστάσεις έχει ήδη γίνει, η προοπτική έχει καθοριστεί, τα κάδρα, τα ζουμ, οι εμφατικές ατάκες και χειρονομίες έχουν επιλεγεί από το σκηνοθέτη και έχουν παγιωθεί στο τελικό μοντάζ, είναι κοινές για όλους. Αυτό που ίσως

επιλέγει ο θεατής είναι η ένταση επιρροής των εικόνων πάνω του, πλησιάζοντας την οθόνη, αφήνοντάς τες έτσι να κυριαρχήσουν στο οπτικό του πεδίο ή απομακρυνόμενος από αυτές, προσπαθώντας με ένα τρόπο να αποστασιοποιηθεί διανοητικά και συναισθηματικά.

Ηθοποιός και βιωμένη αφήγηση

Όμως και πέρα από το θεατή, η σχέση του ηθοποιού με την ιστορία είναι επίσης μια πολύ διαφορετική εμπειρία από το θέατρο στον κινηματογράφο. Το να υποδύσαι ένα χαρακτήρα είναι σε κάθε περίπτωση δύσκολη υπόθεση και απαιτεί από τον ηθοποιό να μπαίνει στη θέση του, να κατανοεί την ψυχοσύνθεσή του, τα πάθη του, να βιώνει λεπτομερώς τις πιο κρυφές πτυχές της προσωπικότητάς του, ενώ ταυτόχρονα να μπορεί να διατηρεί την πραγματική του υπόσταση σαν άνθρωπος έξω από το θέατρο, να βγαίνει ακέραιος -ή και αλλαγμένος- από το ρόλο και να επιστρέφει στον «πραγματικό» του εαυτό. Μέσα από τις πρόβες γίνεται κατανοητή η δομή του κάθε ρόλου, η σχέση του με τους υπόλοιπους και με το σύνολο της ιστορίας. Μελετώνται οι λεπτομέρειες, δοκιμάζεται το εκφραστικό εύρος και οι δυνατότητες του χαρακτήρα, ενώ ο ηθοποιός προσθέτει τα δικά του, προσωπικά χαρακτηριστικά, εμπλουτίζοντας αυτό το σχεσιακό πλέγμα. Ο στόχος μετά από τις πρόβες όλων των μεμονωμένων σκηνών είναι η εμπέδωση αυτού του πλέγματος στοιχείων και μηχανισμών από την πλευρά του σκηνοθέτη και του ηθοποιού, και η σύνθεσή τους τελικά στο όλον της αφήγησης. Έτσι, το βίωμα της ιστορίας ολοκληρώνεται μέσα από την πρόβα ολόκληρου του θεατρικού έργου και συνεχίζει να ωριμάζει μέσα από τις παραστάσεις, μπροστά στο κοινό. Ο ηθοποιός βάζει τα κομμάτια στη σειρά, περνάει μέσα από όλες τις συναισθηματικές, οντολογικές καταστάσεις του ρόλου που υποδύεται, χτίζει την αφήγηση και το ίδιο του το βίωμα, από την αρχή και αποταυτίζεται από αυτό μετά το τέλος. Πρόκειται για μια αλληλουχία καταστάσεων, όπου η επόμενη εξαρτάται από την προηγούμενη, ως προς το νόημα, τις αιτίες, την ένταση και της αποχρώσεις των βιωμάτων. Ένα γέλιο δεν είναι απλά ένας ήχος και μία γκριμάτσα. Μπορεί να είναι χαζοχαρούμενο, εκτονωτικό ή σαρκαστικό ανάλογα με το τί έχει προηγηθεί στην ιστορία, και ανάλογα με το πώς αντιδρά η ψυχοσύνθεση του συγκεκριμένου χαρακτήρα υπο το βάρος όσων έχουν συμβεί. Μπορεί να είναι διαφορετικό στην αρχή της θεατρικής σεζόν απ'ότι στο τέλος της, εμπλουτισμένο με την εμπειρία του ηθοποιού και τις αντιδράσεις του κοινού.

Σε μια κινηματογραφική ταινία τα κομμάτια δεν μπαίνουν ποτέ στη θέση τους από τον ηθοποιό. Αυτό είναι πλέον δουλειά του μοντέρ. Ο ηθοποιός μοιάζει περισσότερο με εργαλείο του σκηνοθέτη για να πετύχει το οπτικό και συγκινησιακό αποτέλεσμα που επιθυμεί.* Η ιστορία κατακερματίζεται, μπορεί να γυρίζεται η τελευταία και

έπειτα η πρώτη σκηνή και ο ηθοποιός καλείται να αποδώσει μέσα στο χρόνο γυρίσματος ενός μεμονωμένου πλάνου, συναισθηματικές καταστάσεις οι οποίες έχουν προκληθεί στους χαρακτήρες μετά από μια σειρά γεγονότων της αφήγησης. Αυτό μάλιστα κατ'επανάληψη, σε γρήγορους ρυθμούς, καθώς η κάθε μικρή σκηνή μπορεί να γυριστεί ξανά και ξανά, γεγονός που το καθιστά εξαιρετικά δύσκολο και ψυχοφθόρο. Παρά το γεγονός ότι προσπαθεί με πολλαπλές τεχνικές να βιώσει το ρόλο του, μέσα και έξω από τα πλατό, τελικά ο ηθοποιός αντιλαμβάνεται σαν ολόκληρο τον κατακερματισμένο χαρακτήρα που υποδύεται, μόνο όντας θεατής κι ο ίδιος, στην προεπιλογή της ταινίας. Ο πραγματικός ρόλος της ιστορίας δε βιώνεται ποτέ σαν τέτοιος, δεν έχει το χρόνο να ωριμάσει σαν σύνολο, αλλά ειδώνεται μόνο σαν, κατακερματισμένη από τα πλάνα και συναρμολογημένη από το μοντάζ, αναπαράσταση. Και μάλιστα μια αναπαράσταση πάνω στην οποία ο κατακερματισμός αυτός δεν εξαλείφεται αλλά διατηρείται στο σώμα της ταινίας, μέσα από τη γρήγορη εναλλαγή των πλάνων και τις πολλαπλές γωνίες λήψης σπάζοντας τους χρόνους και την οπτική σε μικρά κομμάτια.

Διαλεκτική ηθοποιού-θεατή

Η μετάβαση αυτή, η αλλαγή στη σχέση ηθοποιού και ρόλου επεκτείνεται και στην ίδια τη σχέση ανάμεσα στον ηθοποιό και το κοινό του. Στο θεατρικό κόσμο, η σχέση αυτή βρίσκεται στο επίκεντρο της δράσης, είναι δυναμική, ρευστή και, βέβαια, καθοριστική για την ψυχολογία του ηθοποιού και τον τρόπο με τον οποίο υποδύεται το ρόλο του. Μέσα από τις αντιδράσεις των θεατών αντιλαμβάνεται αν καταφέρνει να τους μεταδώσει αυτό που επιθυμεί, να τους κάνει να ταυτιστούν μαζί του, να συγκινηθούν, να συναισθανθούν την ιστορία. Και το κοινό τροφοδοτεί αυτή την επαφή, ζώντας τελικά μια παράσταση ανάλογη αυτής της επικοινωνίας.

Αυτό δεν είναι κάτι που συμβαίνει στην περίπτωση του κινηματογράφου. Η καταγραφή της εικόνας έρχεται να αφαιρέσει αυτόν το σύνδεσμο, σαν εντελώς άχρηστο, βάζοντας το θεατή και τον ηθο-

ποιό σε διαφορετικούς χώρους και χρόνους, χωρίς τη δυνατότητα επικοινωνίας. Η ίδια η ταινία δεν επηρεάζεται από αυτήν την έλλειψη. Ίσα ίσα, μέσω αυτής της διαδικασίας είναι εγγυημένο ότι η ιστορία μπορεί να επαναληφθεί πολλές φορές, χωρίς καμία αλλαγή, σε πολλά μέρη του κόσμου και σε οποιαδήποτε χρονική στιγμή, ανεξάρτητα με το ποιός πρωταγωνιστεί και ποιός παρακολουθεί. Και οι δύο πόλοι αυτής της, μεσολαβημένης από την καταγραφή, σχέσης μένουν αμέτοχοι και υλικά ασύνδετοι μπροστά στην ασταμάτητη ροή των κινούμενων εικόνων.

Μέσα από αυτή τη μερική αντιπαράθεση δεν έχουμε σαν σκοπό φυσικά να ταχθούμε με το μέρος της σκηνής ή της οθόνης. Περισσότερο πρόκειται για μια προσπάθεια να αντιληφθούμε τις μετατοπίσεις που έχουν συμβεί και συμβαίνουν περνώντας από την εποχή του γραπτού λόγου, της θεατρικής αφήγησης στην προκειμένη, σε αυτή των κινούμενων εικόνων, οι οποίες φαίνεται να κυριαρχούν και να εξοπλώνονται πολύ πιο πέρα, μέσω της ψηφιοποίησης. Παρ'όλα αυτά το θέατρο δεν ανήκει αυτοούσιο στο παράδειγμα των καταγραφών, θα λέγαμε πως είναι συνδεδεμένο με το βίωμα όσο και με το γραπτό λόγο. Και αυτό του δίνει τη δύναμη να επηρεάζει και να επηρεάζεται από τα συλλογικά κοινωνικά βιώματα με πολλαπλούς τρόπους, προσαρμοζόμενο στην κάθε εποχή. Είναι όμως ένα ζήτημα πώς αυτού του είδους η επικοινωνία θα επιβιώσει και θα μεταλλαχθεί όσο η βιωμένη πραγματικότητα μεσολαβείται όλο και περισσότερο από τις εικόνες, υποτάσσοντας τη σκέψη και τα συναισθήματά μας σε νέους χρόνους και σε νέους τρόπους αντίληψης, δράσης και αφομοίωσης.

*Ήδη από την εποχή των Σοβιετικών κινηματογραφιστών (Βερόβ, Κουλέσωφ, Μέγιερχολντ, Αϊζενστάιν) ο ηθοποιός γινόταν αντιληπτός σαν «μοντέλο», το οποίο επέτρεπε στο σκηνοθέτη να το χρησιμοποιήσει κομματιάζοντάς το για να συνθέσει κάτι καινούργιο, απορρίπτοντας την ορθόδοξη θεατρική υποκριτική. Οι κατάλληλοι για τον κάθε ρόλο επιλέγονταν φυσιογνωμικά και όχι ανάλογα με τις υποκριτικές τους ικανότητες, με βασικό κριτήριο να δίνουν αμέσως την «εντύπωση» του ρόλου που έπαιζαν.

ο υ σ / θ ν ο - σ τ α λ γ ι α [nostal'gia]

Αν και της προσδίδεται συχνά τέτοιο νόημα, η νοσταλγία δεν είναι μία λέξη με αρνητική χρεία. Όταν συνοδεύεται από την απραγία τότε είναι που την αισθάνεται κανείς βαριά, όταν δε μένει τίποτα πέρα από νοσταλγία, είναι που αυτή ταυτίζεται απόλυτα με την ήπτα. Κατα τ' άλλα η νοσταλγία είναι συναίσθημα και πέρα από την αξία της σαν τέτοιο, πραγματώνεται, ξεπερνιέται, και μοιράζεται.

Η νοσταλγία της ιστορίας γενικά, αλλά και της κινηματικής ιστορίας ειδικά, η νοσταλγία αγώνων που δε ζήσαμε και κάποιοι μας διηγήθηκαν, αγώνων που δε ζήσαμε κι όμως θεωρούμε και δικούς μας, για πρώτη φορά κατάφερε να ταυτιστεί τόσο πολύ με την ήπτα των αγώνων του σήμερα.

Το μονοπάτι της εικόνας έχει φτωχύνει την κινηματική ιστορία, και θα τη φτωχαίνει κι άλλο όσο περνάει ο καιρός. Η απραγία των κινημάτων σήμερα και η ευκολία της εικόνας σαν το μόνο πραγματικό «τεκμήριο», έχει αναγάγει τη νοσταλγία σε βασικό συναίσθημα με το οποίο αντιλαμβάνεται κανείς την πολιτική μέσα από την ιστορία και αντίστροφα. Αυτό γιατί κοινωνικά έχει επιλεχθεί τόσο το ποιές εικόνες είναι άξιες καταγραφής, όσο και ποιό φορμάτι τους ταιριάζει. Π.χ η στιγμή που κάποιος γυρνάει και λέει «λες ρε φίλε να τους την κάνουμε; Να το κάνουμε έτσι κι έτσι.. Πώς θα το οργανώσουμε ρε φίλε για να δουλέψει, και να καταφέρουμε τελικά να τους την κάνουμε;» σπάνια θεωρήθηκε άξια καταγραφής. Συζητήσεις επί συζητήσεων, σχέσεις που πετυχαίνουν ή αποτυγχάνανε, που χτιζόντουσαν βήμα βήμα, κατέρρεαν και φτου κι απ' την αρχή, ποτέ δε φάνηκε να θέλουν να χωρέσουν σε εικόνες, ακόμη κι αν έτσι κι αλλιώς δεν θα χωράγανε. Θα έλεγε κανείς πως αυτές δεν αναπαρίστανται επειδή δεν είναι αρκετά εντυπωσιακές. Επίσης τέτοιες σχέσεις είναι λίγες, και ελάχιστες από αυτές ανήκουν στα κινήματα.

Σήμερα το μεγαλύτερο μέρος των υποκειμένων αντιλαμβάνεται σαν άξια καταγραφής μόνο τη στιγμή της σύγκρουσης, της μαζικής συγκέντρωσης, χωρίς το πριν και το μετά της. Κάθε φορά που αυτές οι στιγμές δεν «επαναλαμβάνονται», το πριν και το μετά

τους δεν φαίνεται πουθενά, δε χρεωνείται σαν ανεπαρκές, δεν αποζητάται από αυτούς που συμμετέχουν. Μένει μόνο η ανεξήγητη ήπτα μιας εικόνας που δεν πρόλαβε να συμβεί. Και κάθε φορά που «επαναλαμβάνεται», «επαναλαμβάνεται» σαν παρόμοιο αισθητικό αποτέλεσμα, νικάει σαν τέτοιο, σαν μεμονωμένο και ξεκομμένο γεγονός. Η λατρεία της εικόνας έχει φτάσει σε σημείο τόσο γελοίο, που μπορεί κανείς να δημιουργήσει γεγονότα χρησιμοποιώντας καλό photoshop. Μια εικόνα καταστροφής αρκεί για να θεμελιώσει «επαναστατική διάθεση», το πλήθος αρκεί για να φτιάξει γεγονότα. Χιλιάδες μετά δεν ενδιαφέρουν, μένει μόνο η στείρα νοσταλγία, και πλαδαρή μάλιστα, όχι για αυτά που χτίστηκαν και κατέρρευσαν, αλλά γι' αυτά που φάνηκαν να συμβαίνουν από το πουθενά και εξίσου από το πουθενά αποτύχανε. Η νοσταλγία αυτή αποκτά έτσι την δυνατότητα να «συνηθίζεται» και μετά από λίγο χάνει και το συναισθηματικό της φόρτο. Το σύνταγμα και τα μπάχαλα που φιλοξένησε κατά καιρούς το κέντρο είναι καλό παράδειγμα. Τα μοντέρνα «κινήματα», έχει ξαναειπωθεί, έχουν κάτι από βεγγαλικό που έσκασε, και κανένα παιδί δε θα τρέξει να δει που έπεσε το κούφιο απομεινάρι τους. Τί κι αν έπεσε μέσα στη βουλή σαν 7% στους νεοναζί, που για καιρό αφέθηκαν να χωράνε σε πανηγύρια που δεν ανήκαν σε κανένα, παρά σε γενικά και αόριστα οργισμένους, τί κι αν έπεσε σαν «αντιιμμονιακό» και πλάκωσε το ταξικό, τί κι αν τελικά έπεσε και μες στην κάλπ, σαν το μόνο πολιτικό αντανακλαστικό που μας απέμεινε ενάντια στην επέλαση του φασισμού; Όπως κι αν έπεσε, όπου κι αν έπεσε, η εντυπωσιακή του εικόνα

1 ε ν τ ο ν ο α ι σ θ η μ α

ε π ι θ υ μ ι α σ ε π ι σ τ ρ ο φ η σ

Μ' ε π ι α σ ε ν ο σ τ α λ γ ι α .

2 ε π ι θ υ μ ι α ν α ξ α ν α β ρ ω κ τ

η ν ο σ τ α λ γ ι α τ ω ν π α ι -

δ ι κ ω ν

μ ο υ

χ ρ ο ν ω ν

δεν αναγνωρίστηκε σαν παγίδα, ίσα ίσα αθώνει μέχρι και τώρα τα απόνερα του.

Σε κάτι τέτοια είναι που η εικόνα αναμετριέται με την αξιοπρέπεια της γραπτής ιστορίας. Οι εικόνες που της χρσίσμευαν για να ειπωθεί, δεν ήταν ποτέ το μόνο αξιόλογο εύρημα, δεν ήταν ποτέ η μόνη δυνατότητα για τεκμηρίωση. Οι αιτίες και οι αφορμές ήταν που φτιάζανε την ιστορία, το πριν και το μετά τους, και αυτά τα ευρήματα ήταν που είχαν και τη μεγαλύτερη αξία, ιδιαίτερα για τους απο κάτω και την κριτική, καθώς τα αφεντικά ανέκαθεν φτιάχναν τα δικά τους επιχειρήματα. Οι εικόνες ήταν κομμάτι μίας συλλογιστικής, μίας αντίληψης για την ιστορία. Αν τις αφαιρούσες από αυτήν τη συλλογιστική μέναν ξεκρέμαστες, δεν ήταν πια ιστορία. Κανείς δε θα καταλάβαινε πως η Γερμανία έφτασε στο τρίτο Ράιχ αν το μόνο που κοίταζε ήταν οι εικόνες των μαζικών συγκεντρώσεων του εθνοσοσιαλιστικού κόμματος ή των μαζικά δολοφονημένων στα στρατόπεδα συγκέντρωσης. Και κανείς δε θα μπορούσε να προλάβει την επέλαση του φασισμού περιμένοντας απλά να δει παρόμοιες εικόνες ή να καταλάβει τι αλλάζει, απλά σαν παιχνίδι αντιπαραβαλλόμενων εικόνων του στυλ «βρείτε τις ομοιότητες».

Η ιστορία σαν σλάντ τόσο θα φαινόταν παράλογη σε όποιον την έζησε από κοντά ή σε όποιον προσπάθησε να την καταγράψει. Δε θα ήξερε τι να κάνει αν το μόνο εργαλείο που το έδινες ήταν εικόνες για να τις βάλει σε σειρά. Ακόμα και σήμερα που κάθε στιγμή μπορεί και καταγράφεται, υπάρχει ένα μεγάλο κομμάτι που μένει ανείπωτο σαν αχρείαστο, που δεν κριτικάρεται γιατί η αναπαράστασή του αρκεί για να επιβεβαιώσει την αξιοπιστία του.

Στο βιβλίο «η εικόνα και το βλέμμα» ο john berger καταλογίζει στη διαφήμιση ότι δίνει ημιτελή πολιτισμικά μαθήματα γιατί μπορεί να συνδέσει εικόνες χωρίς κανένα απολύτως ιστορικό κριτήριο μεταξύ τους, με στόχο τον εντυπωσιασμό και εν τέλει την κατανάλωση. Η εκπαίδευση σε τέτοιου είδους μαθήματα, έχει, λέει, κάνει πολύ κακό στο πώς η τάξη αντιλαμβάνεται τον εαυτό της μέσα στην ιστορία. Η συλλογική μνήμη είναι μνήμη σχεσιακή και για αυτό είναι και συλλογική. Με μόνο αποσπασματικές εικόνες να της έχουν απομείνει, δε βοηθιέται πλέον από τίποτα. Ένα μυστηριώδες υποκείμενο ήταν κάπου εκεί στις φωτογραφίες από το δοξασμένο φουκου, από τα οδοφράγματα του δεκέμβρη, από τις απεργίες, από την πλατεία συντάγματος. Αυτό το μυστηριώδες υποκείμενο επανέρχεται διαρκώς σε κάθε κοινωνικό ζέσπασμα ανήμπορο να τοποθετηθεί και να τοποθετήσει τον εαυτό του μέσα στην ιστορία. Ανήμπορο να ξεχωρίσει τί από όλα αυτά του άνηκε, τί από αυτά χρέωσε ή ακόμα και αναγνώρισε στον εαυτό του. Αυτό γιατί το μόνο μέρος που μπορεί να διαβάσει την ιστορία του είναι το ίντερνετ, ανάμεσα σε χιλιάδες άλλους ανώνυμους σαν κι αυτόν.

Σήμερα τα διάφορα φόρουμ μπλόγκ σάπτ δίνουν τη δυνατότητα να υπάρχει λόγος πάνω σε γεγονότα. Ο λόγος αυτός ωστόσο θυμίζει πολύ εικόνες. Έχει στόμφο και χρησιμοποιεί τον εντυπωσιασμό και τα τσιπάτα, δεν αναλύει παρά σαν εξαίρεση, είναι ανώνυμος, είναι σχεδόν αποκλειστικά λόγος-πάνω-σε-γεγονότα. Λειτουργεί σα μεμονωμένες εικόνες από διαφορετικές γωνίες λήψης και άγνωστης προέλευσης, που αν τις βάλεις τη μία δίπλα στην άλλη φτιάχνουν ένα είδος καλειδοσκοπίου μέσα από το οποίο κοιτάς τα γεγονότα. Στρεβλώνουν και αγνοούν τις αιτίες και τα αποτελέσματα, επιτρέπουν τον υποκειμενισμό σε βαθμό «το μακρύ μου και το κοντό μου» και δίνουν έτσι την ίδια ψευδαίσθηση πλουραλισμού, για την οποία κάποτε κατηγορούσαν η τηλεόραση.

Η νοσταλγία λοιπόν έρχεται να πατήσει πάνω σε ένα παρελθόν που καθημερινά στερείται των αιτιών και των αποτελεσμάτων του. Ταυτόχρονα αυτό το παρελθόν έχει αρχίσει να γίνεται πολύ «σύντομο». Ένας από τους λόγους είναι ότι τα γεγονότα, επειδή είναι γεγονότα και σε αντίθεση με την ιστορία, έχουν την ικανότητα να εναλλάσσονται με πολύ γρήγορους ρυθμούς. Έτσι, μπορεί να μην πέρασε καν και καν ένας ολόκληρος χρόνος από το τελευταίο «γεγονός» κι όμως αυτό να γίνεται εύκολα αντιληπτό σαν παρελθόν, σαν τέτοιο να ξεχνιέται και να νοσταλγείται εύκολα. Σαν τέτοιο να πτάται κάθε μέρα στις συνειδήσεις. Καθημερινά, μικραίνουν τρομερά τα περιθώρια να φτιάχτεί οτιδήποτε, καθώς αυτό θα πρέπει όχι μόνο να γίνει από τη μία μέρα στην άλλη, αλλά και να είναι αρκετά εντυπωσιακό για να κερδίσει έστω και ένα μικρό χώρο στη συλλογική μνήμη, πάνω σ' αυτό το χώρο να πατήσει και να θελήσει να χτίσει από κει και πέρα. Καθημερινά, η συλλογική μνήμη και το τί αυτή αφήνει σαν παρακαταθήκη, μειώνεται σε εξαρτημένα αντανακλαστικά για το επόμενο «γεγονός» και η νοσταλγία για αυτά που πέρασαν πέφτει και μας πλακώνει ξανά και ξανά, μετά από κάθε καινούρια «εξέλιξη».

ψηφιακοί ιθαγενείς,

ψηφιακοί μετανάστες

(δεύτερο μέρος,
συνέχεια από τεύχος #4)

Οι Ψηφιακοί Μετανάστες δεν πιστεύουν ότι οι μαθητές τους είναι δυνατόν να μάθουν κάτι ικανοποιητικά βλέποντας τηλεόραση ή ακούγοντας μουσική, κι αυτό επειδή εκείνοι (οι Ψηφιακοί Μετανάστες) δεν μπορούν να κάνουν κάτι τέτοιο. Λογικό απ' τη μεριά τους - δεν έχουν ασκήσει τέτοιες ικανότητες τα χρόνια που διαμορφώνονταν σαν προσωπικότητες. Οι Ψηφιακοί Μετανάστες πιστεύουν επίσης ότι η μάθηση δεν μπορεί (ή δεν πρέπει) να έχει πλάκα. Αλλά και γιατί να πίστευαν κάτι διαφορετικό, αφού στον καιρό τους εκπαιδεύτηκαν με αυστηρότητα;

Δυστυχώς, όμως, για τους Ψηφιακούς Μετανάστες / δάσκαλους, οι νεαροί και οι νεαρές που έχουν μπροστά τους στις σχολικές αίθουσες έχουν μεγαλώσει μέσα στις ταχύτητες των video games και των video clips του MTV. Έχουν εξοικειωθεί με την αμεσότητα του υπερκειμένου, του κατεβάσματος μουσικής, των τηλεφώνων στις τσέπες τους, των αρχειών στους φορητούς υπολογιστές τους, των γρήγορων και άμεσων μηνυμάτων. Το μεγαλύτερο μέρος της νεανικής τους ζωής το έχουν περάσει δικτυωμένοι. Κι έχουν ελάχιστη υπομονή για διαλέξεις, την λογική βήμα-βήμα, και όλη την παραδοσιακή εκπαιδευτική μεθοδολογία.

Οι Ψηφιακοί Μετανάστες / δάσκαλοι θεωρούν ότι αυτοί που εκπαιδεύονται σήμερα είναι οι ίδιοι όπως πάντα, και πως κατά συνέπεια οι ίδιες μέθοδοι που είχαν επιτυχία στους ίδιους όταν εκπαιδεύονταν είναι κατάλληλες και για τους τωρινούς μαθητές. Αλλά αυτή η υπόθεση δεν ισχύει πλέον. Οι σημερινοί μαθητές είναι διαφορετικοί. «WWW.πεινάω.com» είπε ένας φοιτητής σχολής νηπιαγωγών πρόσφατα, την ώρα του μεσημεριανού στη σχολή του. «Κάθε φορά που πάω στο σχολείο πρέπει να μπαίνω σε αναμονή» παραπονιέται ένας άλλος, μαθητής λυκείου αυτός. Τι συμβαίνει; Οι Ψηφιακοί Ιθαγενείς δεν μπορούν να συγκεντρωθούν στο σχολείο ή δεν θέλουν; Συχνά, απ' την οπτική των Ιθαγενών, η μεθοδολογία των Ψηφιακών Μεταναστών που τους κάνουν τα μαθήματα δεν αξίζει της προσοχής τους, σε σύγκριση με οτιδήποτε άλλο απ' το οποίο έχουν εμπειρία - και τους κατηγορούν απο πάνω ότι είναι αδιάφοροι!!!

Και δεν πείθονται, όλο και περισσότερο. «Πήγα σ' ένα πολύ καλό κολλέγιο, του οποίου όλοι οι καθηγητές ήταν απ' το MIT» λέει ένας πρώην σπουδαστής. «Όμως το μόνο που έκαναν ήταν να διαβάζουν απ' τα βιβλία τους. Έφυγα (quit)». Στη φούσκα των ιντερνετικών εταιρειών όπως αυτή είχε διαμορφωθεί μέχρι πριν από λίγους μήνες, όπου υπήρχαν άφθονες δυνατότητες δουλειάς, ειδικά σε ζητήματα στα οποία το να έχεις πάει στο σχολείο είναι μικρή σημασία - το να βρεις έτσι δουλειά ήταν αρκετά πιθανό.¹ Αλλά τώρα οι άνεργοι των dot.com επιστρέφουν στα σχολεία. Κι εκεί θα ξαναβρεθούν μπροστά στη διαίρεση Μετανάστες / Ιθαγενείς, και θα δυσκολευτούν ακόμα περισσότερο αφού θα έχουν και τις πρόσφατες εργασιακές εμπειρίες στον ψηφιακό κόσμο. Κι αυτό, με τη σειρά του, θα κάνει ακόμα δυσκολότερο το να διδαχθούν οτιδήποτε - όπως άλλωστε συμβαίνει με το σύνολο των Ψηφιακών Ιθαγενών που βρίσκονται μέσα στο εκπαιδευτικό σύστημα - με τους παραδοσιακούς τρόπους.

Τι πρέπει να γίνει λοιπόν; Θα πρέπει οι Ψηφιακοί Ιθαγενείς / μαθητές να μάθουν τους παλιούς τρόπους, ή θα πρέπει οι Ψηφιακοί Μετανάστες / δάσκαλοί τους να μάθουν τους καινούργιους; Δυστυχώς, άσχετα με το πόσο πολύ θα το ήθελαν οι Ψηφιακοί Μετανάστες, είναι εξαιρετικά απίθανο ότι

οι Ψηφιακοί Ιθαγενείς θα γυρίσουν στο παρελθόν. Κατ' αρχήν αυτό είναι απλά αδύνατο - τα μυαλά τους έχουν ήδη διαμορφωθεί διαφορετικά. Επιπλέον μια τέτοια οπισθοδρόμηση αντιβαίνει οτιδήποτε ξέρουμε σχετικά με την πολιτισμική μετανάστευση. Τα παιδιά που γεννιούνται σε οποιοδήποτε νέο πολιτιστικό περιβάλλον (σε σχέση μ' εκείνο στο οποίο μεγάλωσαν οι γονείς τους) μαθαίνουν το καινούργιο πολύ εύκολα, και αντιδρούν δυναμικά σε οποιαδήποτε επιστροφή στο παλιό. Οι έφηβοι ενήλικοι μετανάστες *παραδέχονται* ότι δεν ξέρουν και πολλά για τον καινούργιο κόσμο στον οποίο ζουν, και καταφεύγουν στα παιδιά τους ώστε να μάθουν και να εξοικειωθούν. Ή όχι και τόσο έφηβοι (ή όχι και τόσο ευέλικτοι) μετανάστες ξοδεύουν τον περισσότερο καιρό τους αναπολώντας το πόσο καλά ήταν τα πράγματα στα «παλιά μέρη» τους.

Συνεπώς, εάν αποκλείσουμε την εκδοχή απλά να σταματήσουμε να προσπαθούμε να εκπαιδεύσουμε τους Ψηφιακούς Ιθαγενείς και να τους αφήσουμε να το κάνουν μόνοι τους όταν μεγαλώσουν, πρέπει να αντιμετωπίσουμε αυτό το ζήτημα. Και για να το κάνουμε αυτό πρέπει να ξαναεξετάσουμε την εκπαιδευτική μεθοδολογία μας και τα περιεχόμενά της.

Πρώτα, σε ότι αφορά την μεθοδολογία μας. Οι σημερινοί δάσκαλοι και καθηγητές πρέπει να μάθουν να επικοινωνούν στη γλώσσα και στο στυλ των μαθητών τους. Αυτό *δεν σημαίνει* να αλλάξουν το νόημα όσων γνώσεων είναι σημαντικές, ή να παραιτηθούν απ' την εκπαίδευση στη σωστή σκέψη. Αλλά *σημαίνει* ότι θα πρέπει να προχωράνε πιο γρήγορα, λιγότερο με την μέθοδο βήμα - βήμα, περισσότερο εν παραλλήλω, με περισσότερο τυχαίο τρόπο μεταξύ άλλων. Οι εκπαιδευτές, φυσικά, θα ρωτήσουν «Και πως μπορούμε να διδάξουμε την λογική με τέτοιο τρόπο;» Δεν είναι σαφές ακόμα, όμως θα πρέπει να ασχοληθούμε με το να βρούμε τις κατάλληλες απαντήσεις.

Ύστερα, σε σχέση με τα περιεχόμενα. Μου φαίνεται ότι μετά την εξάπλωση της ψηφιακής εμπειρίας και τεχνολογίας υπάρχουν πλέον *δύο είδη* περιεχομένων. «Κληρονομημένα» περιεχόμενα, και «Μελλοντικά» περιεχόμενα.

Τα «κληρονομημένα» περιεχόμενα περιλαμβάνουν την ανάγνωση, την γραφή, την αριθμητική, την λογική σκέψη, την κατανόηση των γραφών και των ιδεών του παρελθόντος, κλπ - όλο το «παραδοσιακό» εκπαιδευτικό υλικό μας. Είναι, βέβαια, ακόμα σημαντικό, αλλά από διαφορετική σκοπιά. Ένα μέρος αυτού του υλικού (ας πούμε η λογική σκέψη) θα συνεχίσει να είναι σημαντικό, όμως άλλα μέρη του (όπως, ίσως, η ευκλείδεια γεωμετρία) θα είναι λιγότερο σημαντικά, στο επίπεδο που είναι τα Λατινικά και τα Ελληνικά.

Τα «μελλοντικά» περιεχόμενα είναι, σε μεγάλο βαθμό, κι αυτό δεν είναι παράξενο, ψηφιακά και τεχνολογικά. Κι ενώ σ' αυτά περιλαμβάνονται τα software, τα hardware, η ρομποτική, η νανοτεχνολογία, η γενετική, κλπ, *περιλαμβάνονται επίσης η ηθική, η πολιτική, η κοινωνιολογία, οι γλώσσες και άλλα που σχετίζονται άμεσα με τα προηγούμενα*. Τέτοια «μελλοντικά» περιεχόμενα είναι εξαιρετικά ελκυστικά για τους σημερινούς μαθητές. Όμως πόσο Ψηφιακοί Μετανάστες / δάσκαλοι είναι έτοιμοι να τα διδάξουν; Κάποιος πρότεινε μια φορά ότι θα πρέπει να επιτρέπεται στα παιδιά

να χρησιμοποιούν υπολογιστές στο σχολείο, αλλά υπολογιστές που θα τους έχουν φτιάξει μόνο τους. Είναι μια εξαιρετική ιδέα, ιδιαίτερα ρεαλιστική αν λάβουμε υπ' όψη τις ικανότητες των σημερινών μαθητών. Αλλά ποιος θα τους διδάξει κάτι τέτοιο;

Σαν εκπαιδευτικοί πρέπει να ασχοληθούμε με το πως θα διδάξουμε μαζί Κληρονομημένα και Μελλοντικά περιεχόμενα, στη γλώσσα των Ψηφιακών Ιθαγενών. Το πρώτο περιλαμβάνει μια μείζονα μετάφραση και αλλαγή μεθοδολογίας* το δεύτερο περιλαμβάνει τα προηγούμενα ΣΥΝ καινούργια περιεχόμενα και τρόπους σκέψης. Δεν είμαι σίγουρος τι είναι το πιο δύσκολο. Το «να μαθαίνεις καινούργια πράγματα» ή το «να μαθαίνεις παλιά πράγματα με καινούργιο τρόπο»; Υποψιάζομαι ότι το δεύτερο είναι το δυσκολότερο.

Κατά συνέπεια πρέπει να γίνουμε εφευρετικοί, αλλά όχι κατ' ανάγκην ξεκινώντας απ' το μηδέν. Η υιοθέτηση υλικών απ' την γλώσσα των Ψηφιακών Ιθαγενών έχει αρχίσει ήδη να γίνεται, και μάλιστα με επιτυχία. Η δική μου επιλογή για την διδασκαλία των Ψηφιακών Ιθαγενών είναι να εφευρίσκω video games γι' αυτή τη δουλειά, ακόμα και για τα πιο σοβαρά περιεχόμενα. Στο κάτω κάτω, τα ηλεκτρονικά παιχνίδια είναι μια ενασχόληση με την οποία είναι εξοικειωμένοι οι περισσότεροι σημερινοί μαθητές.

Πριν όχι και πολύ καιρό μια ομάδα καθηγητές ήρθαν στην εταιρεία μου μ' ένα καινούργιο software CAD, που είχαν δημιουργήσει προς χρήση των μηχανικών. Το δημιούργημά τους ήταν τόσο ανώτερο απ' οτιδήποτε βρισκόταν σε χρήση εκείνη την στιγμή στην αγορά, ώστε ήταν σίγουροι ότι πολύ γρήγορα το σύνολο των μηχανικών θα το αγκάλιαζε. Όμως δεν έγινε έτσι - αντίθετα, συνάντησαν μεγάλη απόρριψη. Κι αυτό εξαιτίας του μεγάλου όγκου των οδηγιών για την χρήση του, καθώς το software περιελάμβανε εκατοντάδες από καινούργια κουμπιά, επιλογές και προσεγγίσεις προκειμένου να αξιοποιηθεί σωστά.

Εκείνοι που είχαν αναλάβει την εμπορική προώθηση αυτού του software κατέβασαν τότε μια εξαιρετική ιδέα. Έχοντας υπ' όψη πως οι χρήστες των σχεδιαστικών προγραμμάτων (computer - aid design, cad) είναι κυρίως άντρες μηχανικοί μεταξύ 20 και 30 χρονών, είπαν «και γιατί να μην τους κάνουμε να μάθουν το πρόγραμμα μ' ένα video game;» Έτσι κάσαμε και σχεδιάσαμε γι' αυτούς ένα ηλεκτρονικό παιχνίδι, στο στυλ των παιχνιδιών που παίζουν στην πιάτσα όπως το *Doom* ή το *Quake*, που το ονομάσαμε *The Monkey Wrench Conspiracy*. Ο παίκτης είναι ένας διαγαλαξιακός μυστικός πράκτορας που πρέπει να σώσει ένα διαστημικό σταθμό απ' την επίθεση του διαβολικού dr. Monkey Wrench. Ο μόνος τρόπος για να τον νικήσει είναι να χρησιμοποιήσει το συγκεκριμένο πρόγραμμα cad, το οποίο πρέπει να μάθει για να φτιάξει εργαλεία, όπλα, και να ξεφύγει από διάφορες παγίδες. Το βασικό παιχνίδι διαρκεί μια ώρα, και υπάρχουν επιπλέον 30 «καθήκοντα», που μπορεί να διαρκέσουν από 15 λεπτά έως πολλές ώρες ανάλογα με το επίπεδο εμπειρίας κάθε παίκτη.

Το *Monkey Wrench* φαίνεται πως πέτυχε στο να κάνει αρκετούς νεαρούς να μάθουν το συγκεκριμένο software. Χρησιμοποιείται ευρέως από φοιτητές μηχανικής σε διάφορα πανεπιστήμια του κόσμου, και πάνω από 1 εκατομμύρια αντίγραφα του παιχνιδιού έχουν πουληθεί, σε διάφορες γλώσσες. Όμως ενώ το παιχνίδι ήταν εύκολη δουλειά για τους τεχνικούς της εταιρείας μου, που είναι Ψηφιακοί Ιθαγενείς, η δημιουργία του περιεχομένου του αποδείχθηκε πολύ πιο δύσκολη για τους καθηγητές, που είχαν συνηθίσει να διδάσκουν την χρήση τέτοιων προγραμμάτων με την γνωστή μέθοδο, που ξεκινούσε με «Μάθημα 1, το interface». Εμείς τους ζητήσαμε αντί γι' αυτό να διαμορφώσουν μια σειρά διαβαθμισμένων καθηκόντων, στα οποία θα ήταν ενσωματωμένες και οι απαραίτητες γνωστικές ικανότητες. Οι καθηγητές έφτιαζαν ταινιάκια διάρκειας 5 έως 10 λεπτών, που να δείχνουν τις βασικές λειτουργίες* τους ζητήσαμε να τα κάνουν μικρότερα από 30 δευτερόλεπτα. Οι καθηγητές επέμεναν ότι οι εκπαιδευόμενοι θα πρέπει να μάθουν να κάνουν αυτά τα καθήκοντα με μια συγκεκριμένη σειρά* τους ζητήσαμε να επιστρέψουν τυχαίες επιλογές. Αυτοί ήθελαν μια αργόσυρτη ακαδημαϊκή διαδικασία, εμείς θέλαμε ταχύτητα και επείγουσες καταστάσεις (προσλάβαμε ένας σεναριογράφου του Χόλλυγουντ για να μας βοηθήσει σ' αυτό). Αυτοί ήθελαν γραπτές οδηγίες* εμείς θέλαμε κινούμενες εικόνες σε υπολογιστές. Αυτοί ήθελαν την

παραδοσιακή παιδαγωγική γλώσσα (του είδους «σ' αυτήν την άσκηση θα μάθεις αυτό κι αυτό...»). Ο δικός μας σκοπός ήταν να μειώσουμε απόλυτα στιδήποτε έστω θα θύμιζε εκπαιδευτική διαδικασία.

Τελικά οι καθηγητές και οι βοηθοί τους τα κατάφεραν εξαιρετικά, αλλά λόγω της τεράστιας αλλαγής στον τρόπο σκέψης που έπρεπε να κάνουν, τους πήρε διπλάσιο χρόνο απ' όσο είχαμε υπολογίσει ότι θα χρειαζόταν. Όμως καθώς έβλεπαν και οι ίδιοι πως η προσέγγιση που τους είχαμε υποδείξει δούλευε αποτελεσματικά, η καινούργια «Ψηφιακά Αυτόχθων» μεθοδολογία έγινε και δικό τους μοντέλο σε όλο και μεγαλύτερο μέρος της διδασκαλίας - με ή χωρίς παιχνίδια - και η ταχύτητα της εξέλιξής τους αυξήθηκε θεαματικά.

Στα μαθητικά, για παράδειγμα, η κουβέντα δεν μπορεί να είναι άλλο για το αν θα πρέπει να χρησιμοποιούνται υπολογιστές απ' τους μαθητές - αυτές οι μηχανές είναι ήδη μέρος του κόσμου των Ψηφιακών Ιθαγενών - αλλά μάλλον πώς θα χρησιμοποιούνται για να ενοστολλάζονται στα μυαλά των μαθητών χρήσιμες γνώσεις. Εκεί που πρέπει να εστιάσουμε είναι τα «μελλοντικά μαθηματικά», όπως οι προσεγγιστικοί υπολογισμοί, η στατιστική, η δυναμική σκέψη.

Στη γεωγραφία - που ελάχιστους απασχολεί πια - δεν υπάρχει κανένας λόγος που μια γενιά η οποία μπορεί να απομνημονεύσει πάνω από 100 χαρακτήρες Pokemon, με όλα τους χαρακτηριστικά, την ιστορία και την εξέλιξη, δεν θα μπορούσε να μάθει τα ονόματα, τις πρωτεύουσες και άλλα βασικά στοιχεία και των 101 σημαντικότερων κρατών του κόσμου. Εξαρτάται όμως απ' το πως θα τα βρει μπροστά της.

Πρέπει να εφεύρουμε μεθοδολογίες Ψηφιακά Ιθαγενείς για όλα τα γνωστικά αντικείμενα, σε όλα τα επίπεδα, χρησιμοποιώντας την καθοδήγηση των ιδίων των μαθητών μας. Αυτή η διαδικασία έχει ήδη ξεκινήσει - γνωρίζω καθηγητές κολλεγίων που έχουν φτιάξει παιχνίδια για να διδάξουν περιεχόμενα που αρχίζουν απ' τα μαθηματικά και την μηχανική και φτάνουν ως την Ιερά Εξέταση. Πρέπει επιπλέον να βρούμε τρόπους να δημοσιοποιήσουμε και να εξαπλώσουμε τις επιτυχίες τέτοιων εγχειρημάτων.

Μια συχνή αντίρρηση που ακούω από διδάσκοντες Ψηφιακά Μετανάστες είναι «μια τέτοια προσέγγιση είναι καλή όταν πρόκειται για γεγονός, αλλά δεν πρόκειται να πετύχει στον δικό μου τομέα». Ανοησίες. Αυτό σημαίνει ορθολογισμό και έλλειψη φαντασίας. Στις διαλέξεις που κάνω περιλαμ-

βάνω τώρα «πειράματα σκέψης», όπου καλοί καθηγητές και δασκάλους, και τους ζητώ να μου προτείνουν ένα θέμα ή γνωστικό αντικείμενο, κι εγώ προσπαθώ - επι τόπου - να εφεύρω ένα παιχνίδι ή μια άλλη Ψηφιακή Ιθαγενή μέθοδο για την εκπαίδευση πάνω σ' αυτό. *Κλασσική φιλοσοφία*; Φτιάξτε ένα παιχνίδι όπου οι φιλόσοφοι αντιδικούν, και οι μαθητές θα πρέπει να προβλέψουν σωστά τι θα πει ο καθένας. *Το Ολοκαύτωμα*; Δημιουργήστε μια προσομοίωση / παιχνίδι ρόλων, όπου οι μαθητές συμμετέχουν στο συνέδριο στη Wannsee², ή ένα άλλο στο οποίο να μπορούν να νοιώσουν τον αληθινό τρόπο των στρατοπέδων συγκέντρωσης. Είναι η οκνηρία των διδασκόντων - για να μην μιλήσω για ανικανότητα - που τροφοδοτεί τον ισχυρισμό πως οι τρόποι των Ψηφιακά Μεταναστών είναι οι *μόνοι* κατάλληλοι για διδασκαλία, και ότι η «γλώσσα» των Ψηφιακά Ιθαγενών δεν είναι τόσο καλή όσο η δική τους για την έκφραση οποιασδήποτε ιδέας και όλων.

Κατά συνέπεια, εάν οι Ψηφιακοί Μετανάστες / εκπαιδευτικοί πράγματι θέλουν να φτάσουν τους Ψηφιακούς Ιθαγενείς - που, παρεπιπτόντως, είναι όλοι οι μαθητές τους - θα πρέπει να αλλάξουν. Είναι καιρός να σταματήσουν τις γκρινιές, και όπως λέει και το σλόγκαν της Nike, «just do it!». Θα τα καταφέρουν μεσομακροπρόθεσμα, και οι επιτυχίες θα έρθουν ακόμα γρηγορότερα εάν οι προϊστάμενοί τους τους στηρίζουν.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

^{1/} Αναφέρεται στη φρενίτιδα δημιουργίας εταιρειών, στις ηπα, που θα πουλούσαν διάφορες φανταστικές ιδέες και εφαρμογές για το internet, και που χρηματοδοτούνταν απ' την ακόμα μεγαλύτερη φρενίτιδα ανόδου των τιμών των μετοχών τους μόλις έμπαιναν στο αμερικανικό χρηματιστήριο. Όλη αυτή η ιστορία, που έμεινε γνωστή σαν «η φούσκα των dot.com», κατέρρευσε το 2000.

^{2/} Το "συνέδριο της Wannsee" είναι μια συνάντηση των σημαντικότερων ναζι αξιωματικών, που έγινε στη Wannsee, ένα προάστιο του Βερολίνου, στις 20 Γενάρη του 1942. Εκεί αποφασίστηκε η «τελική λύση για το εβραϊκό πρόβλημα», που ήταν η εξόντωση όλων των εβραίων αιχμαλώτων στις περιοχές που ήταν υπό τον έλεγχο του γερμανικού στρατού, σε στρατόπεδα εργασίας.

" σ χ ο λ ι α σ μ ό ς "

Όποιος / όποια διαβάσει και τα δύο μέρη αυτού του κειμένου, κα' αρχήν θα πεισθεί ότι έχει βάση - ανεξάρτητα απ' την γνώμη που θα διαμορφώσει. Η βαθιά γνωσιολογική τομή που περιγράφει ο Marc Prensky το 2001 έχει προκληθεί απ' την ίδια την καπιταλιστική (τεχνολογική) εξέλιξη, και δεν μπορεί κανείς να ισχυριστεί πως πρόκειται για κατασκευασμα ή ιδεοληψία. Αντίθετα, ιδεοληψία είναι να μην αναγνωρίζεται σαν τέτοια - με τις τρομερές συνέπειες που έχει, είτε σκέφτεται κανείς το εκπαιδευτικό σύστημα είτε τον ανταγωνισμό σ' αυτό.

Το δεύτερο που θα πρέπει να συνειδητοποιήσει ο αναγνώστης / η αναγνώστρια, είναι οι λόγοι που τέτοια ζητήματα δε συζητούνται στα μέρη μας, ούτε απ' τα αφεντικά του τωρινού εκπαιδευτικού συστήματος, ούτε απ' τους (υποτιθέμενους...) αντιπάλους τους. Ο συνδυασμός ανοησίας και συντηρητισμού βαραίνει εξίσου πάνω στα κεφάλια των διάφορων «σοφών» που πληρώνονται για να σχεδιάσουν τον «εκσυγχρονισμό» του εκπαιδευτικού συστήματος και τα κεφάλια των διδασκόμενων. Οι πρώτοι έχουν καταφέρει να φτάσουν ως τις (ιδιαίτερα προσοδοφόρες για τους σχετικούς εργολάβους) «γιγαντοσθόνες αφής» στα σχολεία, που τις θεωρούν μάλιστα και «σπουδαίο βήμα»... Οι δεύτεροι, πάλι, μαθητές και φοιτητές, προτιμούν να ζουν μια διπλή γνωσιολογικά ζωή, που απλά καταστρέφει τη σκέψη, τα συναισθήματα και τη ζωή τους, παρά να αρνηθούν με βαθύ, κριτικό και μαχητικό τρόπο να γίνουν τα μπάζα που ρίχνονται στο χάσμα της γνωσιολογικής Αλλαγής Παραδείγματος.

Παρότι δεν είμαστε εμείς (σα συνέλευση του game over) που θα σώσουμε κανέναν, επιμένουμε και θα επιμένουμε (και) σ' αυτό. Η (όλο και πιο άκριτη) υπεράσπιση συνολικά του «παλιού», που έχει εκ των πραγμάτων χρεωκοπήσει, αφενός είναι πολιτική και διανοητική χρεωκοπία η ίδια (άρα μέρος του προβλήματος...), αφετέρου όμως μας αφήνει - σαν κοινωνικά υποκείμενα - εντελώς ακάλυπτους μπροστά στην παρακμή του παλιού και στην επέλαση του καινούργιου, που γίνεται ήδη έξω απ' το εκπαιδευτικό σύστημα, και κάποτε (άγνωστο πότε...) θα γίνει επίσημα κυρίαρχη εκπαιδευτικά. Ο Γκράμσι είχε γράψει κάποτε το παλιό έχει πεθάνει, το καινούργιο δεν έχει γεννηθεί, ενδιάμεσα εμφανίζονται νοσηρά φαινόμενα. Κατά τη γνώμη μας το «καινούργιο» γεννιέται διαρκώς* και εκείνο που πρέπει να διαλέξει ο καθένας είναι αν θα είναι μέρος της νοσηρότητας της μετάβασης, ή υποκείμενο της κριτικής της.

"Μια φορά και έναν καιρό ήταν μια πόλη χωρίς φωνή. Κάποιος είχε κλέψει τις φωνές από όλους τους κατοίκους της. Τα χρόνια περνούσαν και κανείς δε φαινόταν να ενοχλείται από τη σιωπή..."

Δεν ενοχλούσε τους κατοίκους η σιωπή. Δεν τους ενοχλούσε γιατί τουλάχιστον τους επιτρεπόταν μια άλλη αίσθηση. Αίσθηση πρωταρχική, όπως την έχει καταστήσει η κοινωνία σήμερα. Η όραση. Όσο μπορούσαν να βλέπουν η κοινωνική συναίνεση μπορούσε να επιτευχθεί. Και φυσικά καίριο ρόλο σε αυτήν, διαδραμάτιζε το θέαμα. Μια οθόνη υπήρχε σε κάθε σπίτι, σε κάθε δρόμο, σε κάθε μαγαζί και όσο μετέδιδε αυτή η οθόνη οι άνθρωποι ξεχνούσαν ότι από τις αντακλαστικές τους αντιδράσεις, στις εικόνες που εξέπεμπε, έλειπε η φωνή. Η εικόνα είχε διαμεσολαβήσει τα πάντα. Γινόταν η τροφή που τους συντηρούσε για να συνεχίζουν τη ζωή τους από μέρα σε μέρα.

Αλλά η εικόνα και η σιωπηλή αποδοχή της δεν ήταν αρκετά ώστε η σκέψη και η κριτική να χάσει κάθε δύναμη και οι κάτοικοι της πόλης να γίνουν έρμαιο του κακού εκμεταλλευτή τους. Και αυτό γιατί τους είχε απομείνει ένα πολύ δυνατό εργαλείο (τη δύναμη του οποίου όμως, λίγοι μπορούσαν να αντιληφθούν). Οι λέξεις. Οι λέξεις ήταν το μόνο μέσο που είχε μείνει στους ανθρώπους της πόλης για να εκφράσουν τις σκέψεις και τα συναισθήματά τους χωρίς τη χρησιμοποίηση της εικόνας, την τεχνογνωσία της οποίας έτσι κι αλλιώς δεν κατείχαν εκτός από ελάχιστους. Παρ'όλο που η επικράτηση της εικόνας είχε πετύχει το σκοπό της και οι άνθρωποι είχαν ήδη σταματήσει να προβάλλουν αντιστάσεις σε αυτήν, η ύπαρξη των λέξεων αποτελούσε τεράστια βοήθεια για αυτούς τους λίγους που θέλησαν να τις χρησιμοποιήσουν ανταγωνιστικά αλλά και μεγάλη απειλή και ευκαιρία ταυτόχρονα για όσους είχαν συμφέρον από τη χειραγώγηση των από κάτω.

"Έκλεψαν τις φωνές μας. Και τώρα προσπαθούν να μας κλέψουν και τις λέξεις".

Τί συμβαίνει όμως όταν κλέβεις από τους ανθρώπους το τελευταίο μέσο έκφρασής τους; Κάποιοι αδιαφορούν, κάποιοι δεν το καταλαβαίνουν και κάποιοι αντιδρούν. Και όταν η ταινία έχει happy end αυτοί οι τελευταίοι καταφέρνουν να κάνουν τους κατοίκους της πόλης να ουρλιάζουν.

Οι σύγχρονες κοινωνίες δε διαφέρουν και πολύ από την sci-fi εκδοχή του La antena. Ζούμε στοιβαγμένοι σε βουβές μητροπόλεις, ανάμεσα σε ανθρώπους για τους οποίους η εικόνα έχει μετατραπεί σε στάση ζωής. Και ακόμα και όταν οι εικόνες που προβάλλονται είναι αποκρουστικές, η φωνή τους παραμένει απύσχα όπως και η οποιαδήποτε αντίδραση. Δε μας έχουν κλέψει ούτε τη φωνή μας ούτε τις λέξεις που την αποτυπώνουν. Δε μας έχουν κλέψει τους τρόπους να αντιδρούμε. Αλλά στερούμαστε το σημαντικότερο απ'όλα. Τη σκέψη. Τη γνώση του γιατί αντιδρούμε. Στερούμαστε δηλαδή τη βάση πάνω στην οποία τα οποιαδήποτε εργαλεία και μέσα (είτε είναι λέξεις, είτε εικόνες) θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν. Και υπό αυτές τις συνθήκες ποιά θα ήταν το δικό μας happy end; Να ουρλιάζουμε, αλλά ξέροντας γιατί.

* Το La antena είναι μια ταινία του Esteban Sapir στην οποία παρουσιάζεται το πως ένας τηλεοπτικός παραγωγός έχει καταφέρει να κλέψει τις φωνές μιας ολόκληρης πόλης και η προσπάθειά του, μέσα από την εκμετάλλευση της τελευταίας φωνής που έχει απομείνει, να κλέψει και τις λέξεις των ανθρώπων για να τις χρησιμοποιήσει σαν καύσιμο για την επιχείρησή του. Μία κεραία (antena) είναι το μέσο που χρησιμοποιεί για να πετύχει αυτόν το σκοπό.

HIGH-TECH ΦΡΙΚΙΑ [ΘΑ] ΚΥΚΛΟΦΟΡΩΝ ΑΝΑΜΕΣΑ ΜΑΣ

ΕΠΙΤΕΛΟΥΣ! Το μυστικό (τόσο μυστικό που πολλοί το παρομοιάζουν με τη CIA) εργαστήριο Google X Lab της εταιρίας Google, επανδρωμένο με λαμπρούς επιστήμονες και στελέχη άλλων εταιριών (βλέπε Stanford University, MIT, NYU, Microsoft, Nokia), ανακοίνωσε το πρώτο της σχεδόν ολοκληρωμένο project. Το λεγόμενο Project Glass. Πρόκειται, σύμφωνα με δημοσιεύματα και με τις μέχρι τώρα ανακοινώσεις του εργαστηρίου, για μία νέα τεχνολογία «επαναστατικών» γυαλιών επαυξημένης πραγματικότητας που θα λύσει τα χέρια των τεchnοφίλικων, που μέχρι τώρα ταλαιπωρούνταν με τα iPhones, τα smartphones και τα tablets. Όντως, είναι μεγάλη ταλαιπωρία να πρέπει ο χρήστης να χρησιμοποιεί τα χέρια του (έχοντας ήδη ακινητοποιήσει όλο το υπόλοιπο σώμα). Έπρεπε απαραίτητα να σχεδιαστεί μία φορητή συσκευή που θα αλληλεπιδρά κατ' αποκλειστικότητα φωνητικά με το χρήστη και θα του παρέχει όλα τα κομμάτια που έχει συνηθίσει τόσο χρόνια από τα -αναγκαία πλέον για πολλούς- smartphones. Η καινοτομία, όμως, δεν βρίσκεται στις φωνητικές εντολές που θα δίνει ο χρήστης, αλλά στο ότι η συσκευή θα φοριέται στο κεφάλι και συγκεκριμένα στο πρόσωπο στο ύψος των ματιών, κάτι σαν μαγικά γυαλιά - πολυεργαλείο. Φυσικά συνοδευόμενα με το απαραίτητο design. Οι μέχρι τώρα φωτογραφίες (το προϊόν βρίσκεται ακόμα σε στάδιο ανάπτυξης) παρουσιάζουν έναν κομψό μεταλλικό σκελετό, ο οποίος μπροστά και άνω από το ένα μάτι συγκρατεί μία μικροσκοπική ημιδιάφανη οθόνη. Κρατήστε το «ημιδιάφανη». Γιατί αυτή η οθόνη δεν θα παίζει μόνο το ρόλο της προβολής, ένα είδος οθόνης κινήτου, αλλά μέσα από αυτήν ο χρήστης θα έχει περιμετρική όραση του περιβάλλοντος στο οποίο κινείται, ενώ ταυτόχρονα θα εμφανίζονται σε αυτήν οι πολλαπλές λειτουργίες της συσκευής.

ΟΙ λειτουργίες αυτές κινούνται σε ένα φάσμα παρόμοιο με αυτό των κινητών τηλεφώνων τελευταίας τεχνολογίας. Περιήγηση στο ίντερνετ, πληθυσμός GPS για τις βέλτιστες διαδρομές, ανταλλαγή σύντομων μηνυμάτων, βιντεοκλήσεις, πληροφορίες για δημόσιες υπηρεσίες και καταστήματα, εικονικές περιηγήσεις σε καταστήματα, δυνατότητα λήψης φωτογραφιών και βίντεο αυτού που εκείνη τη στιγμή προβάλλεται στην οθόνη (αυτού δηλαδή που κοιτάει ο χρήστης μέσα από τα γυαλιά), διεκπεραίωση συναλλαγών (όπως π.χ. η κράτηση εισιτηρίων για κάποιο θέαμα) και άλλα πολλά που ακόμα δεν έχουν ανακοινωθεί από το εργαστήριο. Και όλα αυτά δίνοντας απλά φωνητικές εντολές σε ένα μηχανήμα που παρουσιάζεται σαν προέκταση του ματιού και είναι τόσο έξυπνο, ώστε να μπορεί να αποκωδικοποιεί με συνέπεια της απαιτήσεως του ιδιοκτήτη του. Μας θυμίζει λίγο τον άγριπο φροντιστή ενός ιδιότροπου σταρ ή την υπεύθυνη-για-όλα ιδιαίτερα απαιτητικού (αλλά κατά τα άλλα ανίκανου) μεγαλοτελέχους. Αν δεν υπήρχαν αυτοί στο παρασκήνιο, οι «μεγάλοι» θα ήταν ολοκληρωτικά ανήμποροι. Στην πραγματικότητα είναι, αλλά αυτό δεν φαίνεται στη λαμπρή τους εικόνα.

ΒΑ μπορούσαν, λοιπόν, τα Google Glasses να είναι ο καλύτερος φίλος για την πόλη - και όχι μόνο. Τόσες δυνατότητες οι οποίες, αν δεν υπήρχαν, θα ήταν τόσο δύσκολη η ζωή αυτών που τις χρησιμοποιούν. Και εκεί εντοπίζεται το πρόβλημα. Γιατί μία από τις πολυτιμότερες εμπειρίες, η περιπλάνηση στην πόλη και η εξοικείωση με αυτήν μέσα από σκόπιμες ή τυχαίες διαδρομές, η εύρεση της - καθαρά προσωπικής - βολικότερης και συνάμα πιο ελκυστικής για τον καθένα πορείας, η συνεχής αναζήτηση και επαναδιαπραγμάτευση των κανόνων του δρόμου και των χειτονιών, η όξυνση της παρατηρητικότητας και η έκπληξη μπροστά σε κάτι καινούριο που θα συναντήσει ο περαστικός μπροστά του, όλα αυτά έχουν καταλήξει να μεσοθαβούνται από μία συσκευή που παίρνει το ρόλο του ξεναγού και σε απαλλοττεύει από τις περιττές κινήσεις. Σε φορτώνει με τόσο μεγάλο όγκο πληροφοριών, που καταλήγει ανθρωπίνως αδύνατο να τις «αποθηκεύσεις» στη μνήμη. Αλλά δεν χρειάζεται κιόλας. Γιατί ο προσωπικός σου ξεναγός θα είναι πάντα στη διάθεσή σου. Για να σου ξαναδώσει τις ίδιες πληροφορίες, όπως τόσες άλλες φορές, που εσύ δεν χρειάστηκε να απομνημονεύσεις και δεν μπόρεσες κιόλας, αφού αυτές οι πληροφορίες δεν πέρασαν ποτέ από την εμπειρική σου μνήμη. Παρά μόνο από την προσωρινή. Και πόσο χαμένος θα νιώσει ξαφνικά ο χρήστης, αν κάποια μέρα η συσκευή τα τινάξει.;

ΑΠΟ την άλλη, το ίντερνετ είναι σίγουρα ένα πολύ χρήσιμο εργαλείο. Από την διεκπεραίωση καθημερινών συναλλαγών μέχρι ακόμα και τη σύντομη επικοινωνία με φίλους - που σε καμία περίπτωση δεν αντικαθιστά την προσωπική επαφή - όλοι λίγο πολύ νιώθουμε ευχάριστα και τυχεροί που υπάρχει στην καθημερινότητα μας. Με την εγκαθίδρυση των κινητών 3ης γενιάς τα οποία παρείχαν υψηλής ταχύτητας ίντερνετ, η περιήγηση στον παγκόσμιο ιστό άρχισε να ξεφεύγει από τους τέσσερις τοίχους του σπιτιού και να συτροφεύει - σε σημείο εξάρτησης - τους χρήστες σε οποιαδήποτε φαινομενικά κενή στιγμή της ημέρας. Έτσι, το διάβασμα ενός βιβλίου ή η απλή παρατήρηση της διαδρομής ή των συνεπιβατών μέσα στο τρόλεϊ, στη διαδρομή από και προς τη δουλειά, παραγκωνίστηκε σε σημείο που έγιναν γραφικά. Το σερφάρισμα και το chat στα «μέσα κοινωνικής δικτύωσης» πήραν τη θέση τους. Ατομικά, αποξενωμένα και στεία. Τι γίνεται, όμως, όταν αυτό το μέσο γίνεται προέκταση του προσώπου και διαμεσοθαβεί κάθε κίνηση, κάθε ενέργεια, κάθε προσπάθεια για εξωστρέφεια; Μήπως ο μελλοντικός χρήστης θα νιώθει τυφλός χωρίς τη μηχανή και ανίκανος να αρθρώσει λέξη χωρίς να είναι σίγουρος ότι θα λάβει απάντηση και σαφείς οδηγίες;

ΠΕΡΑ από τις ηθικές προεκτάσεις - που μεμονωμένα μπορεί να φαντάζουν δημιουργήματα νοσηρής φαντασίας - ρίχνοντας μια ματιά στο παρελθόν και συγκρίνοντας το με το παρόν, αυτές οι προεκτάσεις γίνονται βίαιες και αναμενόμενες. Στο μεταξύ, υπάρχουν και οι ληιτουργικές. Φανταστείτε έναν τύπο να κυκλοφορεί στο δρόμο με τα designάτα γυαλιά του και να πέφτει σε κοιλώνες ή ακόμα και πάνω σας, επειδή το οπτικό του πεδίο είναι κατειλημμένο από ένα χάρτη GPS. Οι μελέτες των «ειδικών αναφέρουν, βέβαια, ότι αυτό δεν θα αποτελέσει πρόβλημα, καθώς η οθόνη προσαρμόζεται, όπως αναφέραμε, μόνο στο ένα μάτι και η επισοτήμη έχει δείξει ότι τα μάτια είναι αυτόνομα μεταξύ τους. Θα είναι τα Google Glasses η αιτία για την αύξηση του πληθυσμού με στραβισμό; Θα αναφέρεται αυτό στις παρενέργειες του προϊόντος;

ΤΕΝΙΚΑ, ποιος ο λόγος να αντιλαμβανόμαστε το περιβάλλον μέσα από έναν φακό με ανεπτυγμένες δυνατότητες; Θέλουμε να δούμε τον κόσμο με άλλο μάτι; Θέλουμε να είχαμε γεννηθεί ληιτουργικά άρτιοι μέσα σε ένα εργαστήριο αλλά επειδή αυτό δε συνέβη αξιοποιούμε την τεχνολογία, την οικονομική μας άνεση και το ανικανοποίητο της φύσης μας ώστε να έρθουμε ένα βήμα πιο κοντά στο φανταστικό του υπερανθρώπου; Ή μήπως βαριόμαστε τόσο πολύ με τις επιλογές μας που αποζητάμε πάντα τρόπους εξέλιξης χωρίς να κάνουμε καν τον κόπο να τους ανακαλύψουμε οι ίδιοι;

ΗΣΤΟΙΡΙΑ

Το Google X Lab είναι το στοίχημα της Google με τον τομέα της Τεχνητής Νοημοσύνης (Artificial Intelligence, AI). Η μυστικότητα του φτάνει σε σημείο που υπάλληλοι της Google δε γνώριζαν την ύπαρξη του εργαστηρίου πριν από την ανακοίνωση του Project Glass. Η ακριβής του τοποθεσία δεν είναι γνωστή. Όλη αυτή η συνομοσπολογία γίνεται κατανοητή αν αναλογιστεί κανείς ότι μέσα από τέτοια εργαστήρια γίνονται τα κουμάντα για την επικράτηση του ισχυρότερου της επιστήμης και ότι ο τομέας της Τεχνητής Νοημοσύνης είναι, εδώ και κάποια χρόνια, ένας ανερχόμενος κλάδος στον οποίο επενδύει πολλή λεφτά - μεταξύ άλλων και - το στρατιωτικοαστυνομικό σύμπλεγμα. Μία ευδεχόμενη αποτυχία του εργαστηρίου θα μπορούσε να οδηγήσει στην πτώση του κολλοσσού της Google.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ #2

Κάποιοι - ανταγωνιστικοί προφανώς - επιστήμονες κατηγορούν το εργαστήριο της Google για μεγάλα λόγια και για υποσχέσεις προς το αγοραστικό κοινό που δεν θα μπορέσουν να τηρήσουν. Εμείς τρομάζουμε με την ιδέα ότι θα μπορέσουν να τηρήσουν τις υποσχέσεις και να υλοποιήσουν τις ανακοινώσεις τους. Τρομάζουμε γιατί βλέπουμε πολλές ταινίες επιστημονικής φαντασίας. Και γιατί το αγοραστικό κοινό είναι αδηφάγο και πάντα θα ζητάει το κάτι παραπάνω. Και γιατί είναι τρελοί αυτοί οι επιστήμονες.

ΤΟ εν λόγω Project Glass της Google ανήκει σε μια μεγαλύτερη οικογένεια τεχνολογικών προϊόντων, συσκευών, ιδεών κλπ. Αυτή η μεγάλη οικογένεια λέγεται Augmented Reality ή απλά Ενισχυμένη Πραγματικότητα. Με την AR, ο χρήστης βλέπει τον φυσικό κόσμο, έμμεσα ή άμεσα, εμπλουτισμένο με επιπλέον δεδομένα ήχου, εικόνας, video ή GPS, προερχόμενες από υπολογιστή, που σκοπό έχουν να ενισχύσουν και να βελτιώσουν την αντίληψη της πραγματικότητας. Η AR ανήκει με τη σειρά της σε μια γενικότερη ιδέα, που ονομάζεται Μεσοδημημένη Πραγματικότητα (όπως το δει κανείς). Το συνοδικό concept αποτελεί επιμέρους τομέα της Τεχνητής Νοημοσύνης και της Εικονικής Πραγματικότητας.

ΟΙ εφαρμογές AR καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα, που ξεκινάει από την ιατρική (προβολή των ζωτικών στοιχείων του ασθενή, χωρίς να αποσπάται το βλέμμα του χειρουργού), περνάει από τον βιομηχανικό σχεδιασμό, το στρατό (GPS, πληροφορίες για τους εχθρούς, οπίσθια όραση) τον τουρισμό (εικονικοί ξεναγοί και πληροφορίες) και φτάνει στη διασκέδαση (προβολή κίνησης μπάλας και παικτών στο γήπεδο, διάφορα video games).

Η ΑΡΤΕΣΗ εφαρμογή AR είναι τα Google Glasses ή άλλου τύπου παρόμοιες συσκευές που κυκλοφορούν, εφόσον ο χρήστης κοιτάει το περιβάλλον του μέσω της συσκευής, ενώ διατηρεί το οπτικό του πεδίο. Έμμεση εφαρμογή AR είναι, πχ, ένα smartphone που έχει τους σχετικούς αισθητήρες και μετράει την υγρασία, κάνει μετεωρολογικό update κλπ ή προτζέκτορας που προβάλλει σε αντικείμενα επιπλέον στοιχεία. Ακόμη ένα ενδιαφέρον παράδειγμα κοινής εμπειρίας είναι η γραμμή του offside σε τηλεοπτική προβολή ποδοσφαιρικών αγώνων.

ΑUGMENTED REALITY

*Το αίμα στάζει απ' τα κλιματιστικά στο πεζοδρόμιο /
κλικ...κλικ... ασταμάτητα /
πειστήριο του εγκλήματος / των μαζοχιστικών βασανιστηρίων /
πον κρύβει κάθε τιμεντένιο κλουβί /
γλείφει τα πλακάκια / γίνεται ρνάκι / ρέει
γίνεται... θάλασσα /*

θα κολυμπήσουμε κι αυτό το καλοκαίρι